Но 4
жовтень - грудень
2001

ПОРОГИ

Часопис для українців у Чеській Республіці

Časopis pro Ukrajince v České republice č. 4, říjen - prosinec 2001

Мґр. Лідія Райчинець (3. 10. 1950 - 1. 11. 2001)

Голова Української ініціативи в Чеській Республіці
Редактор часопису "Пороги"

Малостранська Беседа 1978

Ти відійшла від нас у світ вічної гармонії, у світ,
де фальшивих тонів і людей уже нема...

Твій Ігнис

ПОРОГИ

жовтень-грудень **2001**

Хроніка громади 2

Празьке дзеркало 8

Незалежність 13

Українська панорама 23

Нашого квіту по всьому світу 31

Не хлібом єдинин 34

До нас пишуть 35

Різне 36

ПОРОГИ

Інформаційний культурно-політичний квартальних для українців у Чеській Республіці

№4, жовтень-грудень 2001, рік IX
підписано до друку 31 грудня 2001
тираж: 850 примірників

Видає:
Українська ініціатива в Чеській Республіці
Реєстрація: MK ČR/7044

Голова редколегії: Богдана Костюк

Відповідальна редколегія:
Лідія Райчинець
Ленка Кнап
Василь Чинч
Милан Куречко
Мар'ян Скаб
Богдан Райчинець

Почесна редколегія:
Орест Бараник (Чикаго)
Сергій Білокінь (Київ)
Василь Верига (Торонто)
Василь Олеськів (Лондон)
Микола Неврлий (Братислава)
Юрій Рейт (Варшава)

Співпрацівник редакції в Україні:
доц. Ярослав Швець
790 57 Львів, а/с 9270
тел. 00380/0322/35-60-85

За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція залишає за собою право не у всьому погоджуватися з думками і поглядами авторів, скорочувати матеріали і виправляти мову. Рукописи не повертаються.

Титульна обкладинка:
Йосип Кузишин

Задня обкладинка:
Йосип Кузишин

Часопис друкується з фінансовою допомогою Уряду Чеської Республіки

Časopis je vydáván s finanční podporou vlády České republiky

Адреса УГЧР:
UIČR, Vodičkova 30, 110 00 Praha 1
Česká republika

Адреса редакції:
POROHY - Baarova 11, 140 00 Praha 4,
Česká republika
Tel./fax.: 02/ 41484142,
e-mail: uicr-porohy@quick.cz

Друкує:
STUDIO PRESS s.r.o. Praha
tel. 02/71 77 14 14

Лідія Райчинець - Людина з великої літери - відійшла...

Лідія Райчинець народилася 3 жовтня 1950 р. у Празі в сім'ї викладачів вищих навчальних закладів Ірини та Миколи Затовканюків, які вже змалку прищеплювали їй любов до рідної батьківської землі - невичерпної скарбниці всебічного духовного розвитку кожної людини. Після закінчення гімназії Л. Райчинець вивчає мови на філософському факультеті Карлового університету й, здобувши звання маґістра, п'ятнадцять років працює за фахом.

У той період Л. Райчинець виявляє себе не тільки як кваліфікований, здібний філолог, але й енергійний організатор українських акцій, зокрема "Маланок", у Празі. Як здібна співачка вона входить до складу щойно заснованого тоді вокально-інструментального гурту "Іґніс".

У 1991 році Л. Райчинець обирають Головою Об'єднання Українців у Чехії, через рік - Головою Української ініціативи в Чеській Республіці.Саме на цих посадах повною мірою виявився її організаторський талант. Добре володіння чеською та українською мовами, щоденна цілеспрямованість, наполеглива праця, чарівність та дипломатичність Лідії сприяли розвитку нашої організації.

За час головування Л. Райчинець зароджуються часопис "Пороги" та українська трансляція на чеському радіо "Реґіна", починає працювати "Рідна школа". Л. Райчинець стає членом Ради для нацменшин Уряду Чеської Республіки а Українська ініціатива в ЧР входить до Європейського конгресу українців. Чимало зусиль доклала Вона до активної співпраці з громадськими організаціями та державними установами, у тому числі й з Посольством України в ЧР, збору та надсилання гуманітарної допомоги.

За вагомий внесок у розвиток чесько-українських стосунків Л. Райчинець отримала багато відзнак та нагород. Її працю високо оцінили Президент України, представники Міністерств культури й закордонних справ України. На честь 10-ї річниці Незалежності України Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет вручив їй Орден святого Архистратига Михаїла "За заслуги по відродженню духовності України".

Ми, Управа й Виконавчий провід, редколегія часопису Пороги та група "Іґніс", пишаємося нашою духовною мамою, віримо що такі ж почуття має кожен, хто хоч раз мав змогу з нею спілкуватися...

Дякуємо Тобі, Лідіє, за допомогу, за відкрите серце, за все те, що людину до рівня Людини підносить. Ми продовжимо Твою справу...

Вічна Тобі Пам'ять!

Управа Української ініціативи
в Чеській Республіці

Вона родилась і зросла на чужині ..., та всі свої творчі діла віддала Україні...

Небагато часу проминуло від дня, коли до нас надійшло повідомлення про відхід проф. Миколи Затовканюка у засвіти. А зараз ще одна сумна й болюча вістка - з волі Всевишнього, слідом за батьком, відійшла у Божу вічність улюблена доня - голова Української ініціативи в Чеській Республіці і редактор квартального "Пороги" бл. п. мґр. Лідія Райчинець-Затовканюк.

Повна енергії і запалу до громадської праці, Лідія була унікальною, оригінальною та принциповою, яку важко замінити. Це велика втрата для української громади, а для родини - невимовно болюча...

Віддана ідеї, вона горіла любов'ю до України, не жаліла для праці ні часу, ні здоров'я, ні власних коштів. Відзначалася шляхетністю характеру, витонченою поведінкою у ставленні до людей, була завжди привітною, ввічливою й усміхненою.

В останні хвилини свого життя, зі зложеними руками, усмішкою на устах, у колі своїх рідних - відійшла... З легким поривом крил, відлетіла душа... Спочила на Ольшанському цвинтарі в Празі, побіч свого улюбленого батька, поблизу могили Олександра Олеся.

Як нев'янучий вінок на свіжу могилу нашої незабутньої Лідочки складаємо пожертву в сумі 100 дол. на фонд розбудови "Гомону України".

Родини Павлюків і Петригів
Канада

* * *

Управа УІЧР та редакція часопису "Пороги" щиро дякують редакторам закордонної української преси за опублікований ними некролог про Мґр. Лідію Райчинець-Затовканюк.

Зокрема дякуємо:
"Шляху Перемоги" - Україна, "Нашому Слові" - Польща, "Українській Думці" - Велика Британія, "Християнському Голосу" - Німеччина, "Гомону України" - Канада, "Визвольному Шляху" - Велика Британія, "Енциклопедії української діаспори" - США

Ми вдячні усім редакторам іншомовних журналів ЧР, які добрим словом згадали свою довголітню колегу і повідомили сумну вістку читачам.

Похорон відбувся в обряді УАПЦ у присутності сім'ї, друзів, представників Уряду ЧР та Посольства України в ЧР.

Українська православна церква
Київський патріархат
Патріарх Київський і всієї Руси-України
вул. Пушкінська, 36, м. Київ, 01004. Тел. (044) 224-10-96, тел/факс (044) 224-30-55

18 серпня 2001 р. № 585

ГОЛОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ІНІЦІАТИВИ
В ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ
п. ЛІДІЇ РАЙЧИНЕЦЬ

ВЕЛЬМИШАНОВНА п. ЛІДІЯ!

Наближається чергова річниця проголошення державної Незалежності України про яку мріяли багато поколінь свідомого українства і за яку віддали своє життя мільйони і мільйони українських патріотів. Підґрунтям цієї боротьба завжди була національна духовність втілена у Помісній Українській Церкві.

Україна пам'ятає і Вашу жертовну працю на ниві відродження української державності та духовності.

За Ваш значний внесок у становлення української державності, національної духовності та сприяння в утворенні Єдиної Помісної Православної Церкви в Україні наша Свята Помісна Українська Православна Церква ухвалила відзначити Вашу активну працю найвищою нагородою Церкви – Орденом Святого Архистратига Михаїла. Церемонія нагородження відбудеться в резиденції Київської Патріархії року Божого 2001-го, місяця серпня, 21 дня, за адресою: м. Київ, вул. Пушкінська, 36.

Початок церемонії об 11 годині.

Нехай Господь Бог допомагає Вам і в майбутньому зміцнювати українську державність, відроджувати національну духовність на благо українського народу.

Захищаю на Вас Боже благословення.

З повагою

Філарет
ПАТРІАРХ КИЇВСЬКИЙ
І ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ

Українська православна церква
Київський патріархат
Патріарх Київський і всієї Руси-України
вул. Пушкінська, 36, м. Київ, 01004. Тел. (044) 224-10-96, тел/факс (044) 224-30-55

18 серпня 2001 р. № 128

У К А З

За заслуги по відродженню духовності в Україні та утвердженню Помісної Української Православної Церкви – нагородити Голову Української ініціативи в Чеській республіці п. ЛІДІЮ РАЙЧИНЕЦЬ Орденом Святого Архистратига Михаїла.

Філарет
ПАТРІАРХ КИЇВСЬКИЙ
І ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ

Орден святого Архистратига Михаїла

Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет вручає Мґр. Лідії Райчинець Орден святого Архистратига Михаїла

Карлови Вари

Пан полковник Микола Гулин

Нещодавно в Карлових Варах відбулися збори Чехословацьких легіонерів. Військовий аташе Посольства України полковник Сергій Захаров, нагородив фронтовиків медаллю "Захиснику Вітчизни". Нагородження відбулося у святковій атмосфері, присутніми були й представники Уряду ЧР.

Промову виголосив ветеран війни, голова Чехословацьких легіонерів Карловарщини, член Управи УІЧР пан полковник Микола Гулин.

(продовження Укр. панорама)

* * *

Софія Русова

З'явилася друком нова книжка про українського вченого-педагога та літературознавця Софію Русову, що похована на Ольшанському цвинтарі в Празі.

Чимало зусиль доклала доц. Тетяна Беднаржова, щоб її працю було видруковано українською та чеською мовами. Головними спонсорами книжки стали Світова федерація українських жіночих організацій та Світовий конгрес українців. Доц. Беднаржова продовжує своє довголітнє вивчення спадщини визначних українських діячів.

* * *

Унія європейських націй

У місті Кром'єржиж з 18 по 21 жовтня проходила конференція, яку організувала "Громада словаків ЧР". Тут зустрілися три десятки представників слов'янської секції "Федеративної унії європейських націй". Організація об'єднує 102 товариства, метою яких є підтримка та розвиток національних меншин Європи.

Цьогорічною темою дискусій було обговорення прав нацменшин в державі: "Нації і держава, меншина у майоритетному населенні". У дискусії взяли участь серби з Німеччини, словаки з Чехії, росіяни з Естонії, хорвати із Сербії, хорвати та словінці з Австрії, поляки з Чехії, словаки з Угорщини, українці з Чехії та інші.

Прозвучало багато цікавих виступів, з-поміж яких можна назвати хоча б доповідь Б. Валицького, який звернув увагу на проблеми запису польських прізвищ та інших власних назв чеською мовою. Мґр. Петр Калета, секретар РО ОУПУ, ознайомив присутніх з історією українства на території Острави, розповів про плани організації на майбутнє, серед яких і підготовка публікації про українців Острівського регіону.

Петр Калета

* * *

Поїздка Посла України до Острави

15 листопада відбулася робоча зустріч Посла України в ЧР з головою РО ОУПУ (Об'єднання українців та прихильників України в ЧР - регіональна організація) в Острави. Надзвичайний і повноважний Посол України в ЧР пан Сергій Устич запросив Василя Ваника з членами комітету на робочу зустріч, яка відбулася в готелі "Гармонія". Пан Устич цікавився роботою регіональної організації та альманахом "Острівська просвіта". Посольство України пообіцяло дістати комп'ютер, потрібний для покращення роботи організації.

16 листопада Посол зустрівся з заступником гетьмана паном Царболом, та з завідуючим відділом культури міста Острави паном Рацеком.

* * *

М. Грушевський

29 листопада в Болгарському клубі в Острави регіональна організація ОУПУ провела вечір, присвячений першому Президентові України Михайлові Грушевському, в такий спосіб відзначивши 135 років з дня народження цієї визначної особи. Урочистий вечір було відкрито секретарем РО ОУПУ Мґр. Петром Калетою, який надав слово голові організації Василеві Ванику. Після доповіді про історика Михайла Грушевського відбулося обговорення планів РО ОУПУ на майбутнє.

Василь Ваник

* * *

Фотографії

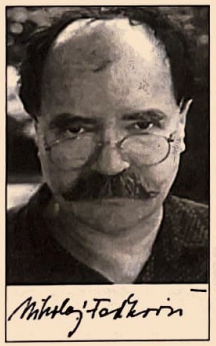
Подружжя Фрігальових
Фото: Р. Штурса

У Празі 16 листопада 2001 р. закінчилася організована "Товариством друзів Підкарпатської Русі" виставка творів Рудольфа Штурси (*1927), фотомитця, для якого його рідна земля була постійним джерелом творчого натхнення.

Фотографії, які можна було бачити у просторах Національного музею, віддзеркалювали сприймання автором рідного краю. Чорно-білі й кольорові фотографії запрошували глядачів у світ спогадів та меланхолії, поза реальність цього світу. Уродженець Закарпатської області України, автор 14 персональних виставок, активний фотохудожник Рудольф Штурса отримав багато призів за свою мистецьку діяльність. Він представив Закарпаття таким, яким ми його хочемо бачити - ідилічним і вічним.

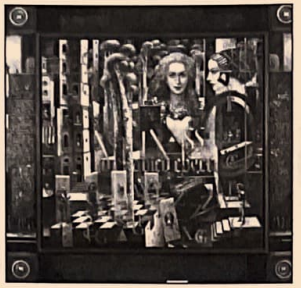
* * *

Николай Федькович у Празі

1 грудня в галереї "Міро" на Градчанах відбувся вернісаж під назвою "ОРБІС ПІКТУС". Николай Федькович (*1945) - художник, автор виставки, народився в Ужгороді. Його активне життя починається на Словаччині в місті Міхаловце, куди однорічним хлопчиком переселився разом із сім'єю. У 1965 році майбутній художник починає навчатися в Празі, де від 1972 року працює за фахом. У 1977 році митець повертається на Словаччину до Кошиць. Його працю високо оцінюють, він стає завідуючим Відділу технічного малювання в середній школі. Влітку 1989 року автор переїздить до Німеччини - місця нової творчої енергії.

Николай Федькович привіз у Прагу картини на теми християнства і людини, які, за його словами: "...мають наблизитися людині, виразити свій оптимізм, віру в життя..."

Тарот (Панна)
2000-2001
автор:
Н. Федькович

* * *

Європейський конгрес українців

З 15 по 18 листопада в Будапешті відбувся X з'їзд Європейського Конгресу Українців. У засіданнях Конгресу взяли участь представники 20 країн Європи. На з'їзд, крім інших, прибули й міністр культури України Юрій Богуцький та голова УВКР Микола Горинь. Чеську Республіку репрезентували члени Управи УІЧР: Мґр. Ленка Кнап, Віктор та Богдан Райчинці.

(продовження
Нашого квіту по всьому світу)

* * *

Голод в Україні 1932-1933 рр.

24 листопада 2001 р. Об'єднання українок у Чеській Республіці у співпраці з Мерією міста Праги, Посольством України в ЧР, Об'єднанням українців та їх прихильників вшанували День пам'яті голодомору. Акція відбулася в конференц-залі Мерії міста Праги.

Вшанування пам'яті жертв голодомору відкрила доц. Тетяна Беднаржова, запросивши до вступного слова Амбасадора України в ЧР доц. Сергія Устича. Д-р Богдан Зілинський виголосив реферат "Голодомор в Україні в 1932-1933 рр.".

Присутні з великою увагою вислухали написані дітьми, молоддю (7-18 років) вірші, присвячені пам'яті голодомору, автори яких стали переможцями 24 літературного конкурсу СФУЖО ім. Марусі Бек. Твори юних поетів Ірини Войтенко, Тетяни Шамрай, Тетяни Чиготи, Діяни Булавко декламували Павліна Беноні, Мар'яна Пилипів, Наталя Шульга та Марта Шаленко. Член спілки письменників України В'ячеслав Друзяка прочитав власні вірші, присвячені голодомору.

Після перерви учасники дивилися нестерпно болючий відеофільм "Голодомор на Україні в 1932-1933 рр.", у якому на основі документів, архівних матеріалів та свідчень очевидців розкрито небувалий в історії людства злочин.

На закінчення хор св. Володимира, під керівництвом диригента Ольги Мандової, виконав частину літургії.

доц. Тетяна Беднаржова

Зустріч культур - традиція на території Праги

Українська ініціатива в Чеській Республіці 24 листопада цього року стала головним організатором акції "Зустріч культур", яку щороку проводять нацменшини міста Праги. Танцювальний вечір відбувся в залі Домовина в Голешовицях. Співорганізаторами зустрічі стали Польський клуб, Клуб словацької культури, Об'єднання угорців ЧР, Федерація товариств євреїв та інші.

Офіційними гостями були пан інженер Отто Кехнер - заступник мера Праги, під егідою якого відбувся згаданий вечір, Посол Словацької Республіки в ЧР, пан Ладіслав Ґорал - працівник Уряду Чеської Республіки з питань нацменшин ЧР. Запрошення прийняли також працівники українського Посольства в ЧР на чолі з паном Євгеном Перебийносом - першим радником Посла України в ЧР.

На початку вечора всі хвилиною мовчання вшанували пам'ять Покійної Мґр. Лідії Райчинець, яка була засновником "Зустрічей". Вступне слово виголосив представник Мерії - пан інженер Отто Кехнер, який побажав присутнім приємної забави.

За українським столом
Фото:
з ред. архіву

Словацькі друзі
Фото:
з ред. архіву

Ідея презентувати народні страви на акціях подібного типу дуже часта. І тому присутні скуштували словацький сир та угорську ковбасу, єврейське та грецьке печиво, українські холодець, капусту та завиванці.

Культурну програму розпочав виконанням народних пісень свого краю соліст Матіаш Драфі з Угорщини. Танцювальний ансамбль "Бесамім" виконав традиційний єврейський танець. Схвально було сприйнято виступ словацького ансамблю "Лімбора", який завжди демонструє високий рівень представлення свого фольклору.

Приємним здивуванням для всіх став гурт "Бєсяда роджінна" з Польщі. Багаті костюми танцюристів та досконале виконання полонезів і мазурок відкрили глядачам атмосферу великих балів польської історії.

Другу частину вечора - танці та забаву - тримала в руках танцювальна жіноча капела "Романе ромнія". Дівчата розрухали цілий зал, бо ж не танцювати, коли чуєш циганську музику, не можна. На завершення вечора довелося грати й Володимирові Стасіву - членові українського гурту "Іґніс". Тут повною мірою виявилися здібності піаніста-професіонала. Вальси й коломийки звучали до ранку.

Дівчата з "Лімбори"
Фото: з ред. архіву

Танцюристи з Польщі
Фото:
з ред. архіву

На жаль, уже декілька років українська громада через візові перепони не має змоги запрошувати декілька разів на рік колективи з України, які завжди відзначаються професіоналізмом та високою культурою виконання.

Усі легко вгадають, хто ішов останнім... це не німець, та й не чех... Українці люблять "відпочити", і для цього було зроблено все необхідне.

* * *

Посольство України та Україністика ФФУК

12 грудня відділ Україністики ФФУК відвідав перший радник Посла України в ЧР пан Євген Перебийніс. Інститут східноєвропейських студій, куди належить й українська секція, представляли директор пан Д-р Томаш Ґланц, викладачі та студенти україністики.

Вперше за час існування Незалежної України Посольство України в ЧР звертає увагу на празьку академічну україністику. Нова лінія Посольства України в ЧР виявилася й у налагодженні контактів з україністами Карлового університету..

Пан Євген Перебийніс запропонував співпрацю, яка має полягати в активнішій допомозі Посольства студентам. Конкретно обговорювалися питання безкоштовного в'їзду студентів на територію України, постачання відділу україністики спеціалізованими журналами з України.

Не менш важливою була інформація Посольства про зацікавлення українською мови серед чеських бізнесменів, які мають бажання активно користуватися нею у своїй діяльності. За словами пана Радника україністика є перспективною, тому інформація Д-ра Ґланца про те, що: "...не вистачає коштів, приміщень..., щоб забезпечити добрий хід україністики", не може нікого вдовольнити. Слід нагадати, що на україністиці зараз відкрито тільки два курси, на наступний рік відкриття цієї спеціальності теж не заплановано.

Зустріч Посольства з представниками факультету доводить, що співпраця можлива. Чи започатковані взаємини будуть плідними, це вже питання майбутнього.

ОЛЕКСАНДР ДРБАЛ

КАРЕЛ ГАВЛІЧЕК-БОРОВСЬКИЙ

"Ставлення громадян до держави не можна надекретувати" - так писав Карел Гавлічек-Боровський, видатний чеський будитель, письменник, поет, журналіст і громадський діяч, 180-річчя від дня народження якого відзначалося нещодавно. *"Він з тих героїв найвищої проби, які народили Чехію у всіх епохах її історії"*, - писав французький історик Ернест Деніс (*1849-†1921), чеський публіцист Франтішек Пероутка (*1895-†1978) вказував, що К. Гавлічек є дивом політичного реалізму чеської національної спадщини, а геніальний син українського народу Іван Франко відзначав, що К. Гавлічек є одним *"з найясніших і найсміливіших умів Слов'янщини "*.

Він народився 31 жовтня 1821 р. у невеликому селі Борове на Високині. Від дев'яти років навчався у Їглаві, а потім у Німецькому (Гавлічковому) Броді, де у 1838 р. закінчив гімназію, в якій тоді навчався майбутній видатний чеський композитор Бедржіх Сметана (*1824-†1884). До того часу належать і його перші поетичні спроби чеською та німецькою мовами. У період від 1838-го по 1840 роки вивчав філософію у Карловому університеті у Празі. Цікаво, що лекції із слов'янських літератур йому там читав професор Ян Православ Коубек (*1805-†1854), який перед тим повернувся зі Львова. У Празі К. Гавлічек познайомився з видатними представниками чеського культурного і громадського життя Йозефом Юнгманом (*1773-†1847), Павлом Йозефом Шафариком (*1795-†1861), Франтішеком Палацьким (*1798 - †1876) та іншими, які мали вплив на завершення його національного самоусвідомлення. Очевидно, тоді ж сформувалося його гасло: *"Кольори мої червоний і білий, спадщина моя чесність і сила!"*.

Оскільки К. Гавлічек мріяв бути вихователем народу, то 1840 р. вступив до Празької богословської семінарії, але побачивши, що майбутні святі отці навчаються в консервативному й антинародному дусі, восени 1841 р. залишив її. Далі майбутній письменник продовжив освіту самостійно. Добре знаючи і щоденно читаючи Біблію, він вважав, що ***"релігія є на світі не тому, що це нібито потрібно Богу, а тому, що це потрібно людям, одним словом, що вона є і має служити прогресу людства"***. В іншому місці К. Гавлічек пише, що релігія це *"волога серця і частина характеру"*.

У жовтні 1842 р. через посередництво П. Й. Шафарика одержує місце вихователя у Москві в родині російського історика Михайла Погодіна (*1800-†1875), а через останнього у історика літератури Степана Шевирьова (*1806-†1864). Його шлях до Москви лежав через Львів, Броди, Житомир і Київ. У Львові він через відсутність закордонного паспорта затримався на два місяці (8. 11. 1842 - 7. 01. 1942) і жив у свого приятеля Карела Франтішека Владіслава Запа (*1812-†1871), очевидно за адресою площа Ринок, 6. Тоді у місті жили і працювали діячі "Руської Трійці" Яків Головацький (*1814-†1888) та Іван Вагілевич (*1811-†1866), історик Денис Зубрицький, з якими він познайомився, а також краяни філософ Ігнац Ян Гануш (*1812-†1869), письменники Франтішек Яхім (*1811-†1871), Вацлав Дундер (*1817-†1879) і Людвік Ріттер з Ріттерсбергу (*1809-†1858), математик Ігнац Лемох (*1802-†1875), художник і архітектор Ігнац Хамбрез (*1758-†1842), правник Франтішек Туна (*1800-†1862) та інші. Тут К. Гавлічек познайомився з слов'янською проблематикою без колларівських прикрас, з українцями, їхнім побутом, звичаями та стравами, вивчав українську історію, мову і фольклор та став приятелем українців. ***"Зі всіх нечеських слов'ян найбільше шаную малоросів. Це ідеал народу без шляхти і якої-небудь аристократії, всі одягнені в однакові кожухи і подібні шапки, всі поети, всі думають про бурхливу, але славну минувщину, переносять мужньо свій нинішній бідний стан і просять Бога про щасливе майбутнє. Весь народ або селянин, або священник. Почекай, за три роки стану чехорусином"***, - так писав К. Гавлічек в одному з листів до Чехії. Не оминув він також львівський чеський гурток, який тоді очолював Франтішек Яхім.

Більш ніж річне перебування у Росії змінили ставлення К. Гавлічека до царського самодержавства та слов'янського питання. Він повернувся додому як національно свідомий чех. *"Коротко з національною гордістю скажу: я чех, але ніколи: я слов'янин"*. К. Гавлічек вважав, що, з точки зору демократичних цінностей, чеська позиція щодо Росії може змінитися лише зі зміною там уряду на конституційно-ліберальний. У Росії він познайомився зі славістами Осипом Бодянським (*1808-†1877) і Ізмаїлом Срезневським (*1812-†1880) та прочитав десятки творів російської художньої літератури. Він так захопився творами Миколи Гоголя, що згодом перекладав його "Мертві душі" та друкував їх у "Národních novinách" (1849), почав писати епіграми. Цікаво, що у його нотатках, зроблених в Росії, згадані також *"Енеїда"* І. П. Котляревського та *"Русалка Дністрова"*.

Від 1845 р. К. Гавлічек працює у Празі як літератор та видає *"Малюнки з Росії"*. 1 січня 1946 р. (у 25 років !) за рекомендацією Франтішека Палацкого очолює "Pražské noviny" (від 1. 04. 1848 р. - "Národní noviny"), в яких замість загальноприйнятого німецького шрифту (швабах) заводить латинський і збільшує кількість передплатників. 4 березня 1848 р. К. Гавлічек одружується з Юлією Сикоровою (†1855). В тому ж році його обирають депутатом австрійського парламенту. Він бере участь у подіях "Весни народів" та підготовці Слов'янського з'їзду у Празі, в якому взяли участь і галицькі українці. Тоді ж він також написав, що *"Без революції і реформації в головах і серцях не може бути жодної переможної революції політичної"*.

Як прихильник австрослявізму (від якого згодом відійшов), будитель уже на початку "Весни народів" на сторінках своїх видань проголошує чеські національні вимоги: самостійність земель чеської корони від німецького союзу, національна рівність, конституція, парламент для чеських земель. Для К. Гавлічека *"найбільша свобода без національної - це пусте, тому що це свобода тільки для чужинців і панів наших, а не для нас"*. Він був прихильником єднання чехів і словаків, але вказував, що підтримає потяг словаків до незалежності, бо *"себе навчив бажання кожного і свободу над усе цінувати"*. При цьому К. Гавлічек не забував пропагувати славні історичні традиції чеського народу, Яна Гуса, для якого етика була над усе, гуситський рух, Громаду чеських братів (Jednotu Bratrskou), Яна Амоса Коменского тощо. Це йому належить відомий вислів: *"Кожний народ має таку владу, яку заслуговує"*. Коли політичний тиск і цензура унеможливили видавання газети у Празі, він у 1850 р. переселився у Кутну Гору, де видавав тижневик "Slovan", опублікував "Duch Národních novin" (1851), *"Epištoly kutnohorské"* (1851) та інші свої твори. Однак і тут йому не дали можливості висловлювати свої погляди. 14 серпня 1851 р. вийшов останній номер тижневика, а К. Гавлічек змушений був захищати у суді свої публікації та переміг. Потім письменник повернувся до родини у Німецький-Брод, щоб господарювати і писати книги. Але вранці 16 грудня 1851 р. його депортували до м. Бріксена, що в південному Тиролі (Австрія), де він перебував до весни 1855 р. Там К. Гавлічек написав найкращі свої сатиричні твори *"Тирольські елегії"*, *"Хрещення святого Володимира"* та *"Король Лаврин"*, які вийшли після його смерті і якими він поквитався за себе та чеський народ зі своїми ув'язнювачами та тодішньою віденською владою.

Помер Карел Гавлічек-Боровський від туберкульозу горла 29 липня 1856 р. у Празі і похований на Ольшанскому цвинтарі. Його похорон перетворився на справжню антиавстрійську маніфестацію, символічним пам'ятним актом якої стало покладення тернового вінка на його труну письменницею Боженою Нємцовою (*1820-†1862).

Він став улюбленцем і виразником інтересів народу та видатним представником чеської історії тому, що в його діяльності політика і етика зійшлися. Тому його дух витав над "Чеською Дружіною" та чехословацькими легіонами в Україні і Росії (1914-1920) та над Чехією 28 жовтня 1918 р. Досить сказати, що дев'ятий полк корпусу легіонерів носив ім'я К. Гавлічека-Боровского та, що освітній відділ корпусу видав у 1919 р. в Єкатеринбурзі його *"Epigramy"*. Ідеї К. Гавлічека наслідували президент-визволитель Томаш Гаріґ Масарик (*1850-†1937), який написав про нього монографію (1896), та президент-будівничий Едвард Бенеш (*1884-†1948), а нині наслідує і перший чеський президент Вацлав Гавел.

Мрія К. Гавлічека, що *"потім зміцнена відповідними законами, розцвіте наша Батьківщина"*, стає реальністю. Чехія встає з колін!

В Україні ім'я К. Гавлічека давно відоме і шанується. Не забувають про нього також чеські національно-культурні товариства України. Зокрема, "Ческа беседа" у Львові (засн. 10. 02. 186" р., ліквідована у вересні 1939 р відроджена 26. 05. 1990 р.) включила його дати народження смерті до свого щорічного "D jepisného a soudobého kalendáře Če: ké besedy" та відзначає його ювілейні дати, з яких можна пригадати, наприклад, 170-річчя та 175-річчя від дня його народження (17 .10. 1991, 7. 11. 1996). Досліджують життя і творчість К. Гавлічека і українські вченіславісти, зокрема, Іван Лозинський (*1928-†1992) та Володимир Моторний. Як відомо, перше велике дослідження про К. Гавлічека написав ще Іван Франко. Він же зробив перші і найкращі переклади поезій К. Гавлічека, які вийшли у Львові окремою збіркою (1901). Друге видання цих перекладів з життєписом К. Гавлічека, який написав Григорій Омельченко, вийшло у Празі (1929). Окремим виданням вийшло у кооперативному видавництві "Рух" у Харкові також *"Хрещення святого Володимира"* (1929). Останнє видання поезій К. Гавлічека у перекладах Івана Франка та його життєпису вийшло у Києві в 1955 р. відповідно у 14 та 18 томах "Творів" Івана Франка. Поезії К. Гавлічека перекладають також сучасні українські перекладачі, наприклад, Микола Лукаш (*1919-†1988) та Олесь Шевченко. Тож читаймо і думаймо, бо твори ці актуальні як для Чехії, так і для України.

"Найбільша свобода без національної - це пусте"...

Прага

Спогади

Доц. д-р Микола Затовканюк, кандидад філологічних наук

Праги надійшла сумна вістка, що там 17 вересня 2001 ку на 82 році життя відійшов у Вічність визначний раїнський мовознавець та громадський діяч доц. д-р кола Затовканюк, кандидат філологічних наук. окійний народився 21 вересня 1919 р. у селі Полонка Волині. Середню освіту здобув у Луцькій українській азії, вищу - на філологічних факультетах Тбіліського маністика) та Львівського (англістика) університетах. 1949 р. продовжував навчатися на славістичному діліЛ Карлового університету (у проф. В. Копецького та . Гавранка), а після його закінчення залишився там рацювати. На філософському факультеті Карлового університету він працював від 1948 до відходу на пенсію 1980 року, тобто повних 32 роки, спочатку як лектор, потім як аспірант, асистент, старший викладач, доцент. На професора та доктора наук не міг габілітуватися через "поганий кадровий профіль", хоч результати його педагогічної та наукової діяльності були відомі далеко за межами Чехословаччини. Найвизначніших успіхів М. Затовканюк досягнув у галузі порівняльного мовознавства та мовної інтерференції. Покійний володів десятьма іноземними мовами, опублікував понад двісті наукових праць, був членом кількох міжнародних асоціацій, виступав на десятках наукових конгресів і конференцій.

За весь період своєї творчої роботи М. Затовканюк утримував тісні стосунки з українцями Пряшівщини. У 1952-54 роках викладав українську мову у Вищій педагогічній школі у Пряшеві. Для українських шкіл у Словаччині видав підручники: "Хрестоматія з української літератури" (Пряшів, 1954; у співавторстві з І. Нейдко), "Українська мова для 5 класу" (Пряшів, 1955) та інші.

Після виходу на пенсію брав активну участь в роботі української громади Праги. Був одним із засновників Об'єднання українців у Чеській Республіці та Української ініціативи в Чеській Республіці. Служіння українській справі було для нього головним девізом життя.

Згідно з його бажанням Миколу Затовканюка було похоронено в обряді Української Автокефальної Православної Церкви.

Вічна Йому Пам'ять.

Ак. д-р Микола Мушинка
Пряшів

---

24. 9. 2001 р. до Луцька надійшло повідомлення про те, що 17. 9. 2001 р. закрилася книга життя доцента Карлового університету в Празі д-ра Миколи Затовканюка, який був виходцем із Волині. Дитинство і юність його пройшли у селі Полонка, що під Луцьком.

Наукова стежка покійного розпочалась у Луцькій українській гімназії. Учні цього навчального закладу глибоко сумують з приводу смерті колишнього товариша, дорогої та щирої людини.

У Львові помер Степан Стельмащук, два роки тому упокоївся в Канаді п. Ілля Онуфрійчук, один із основоположників товариства "Волинь" у Вінніпезі. Довідавшись також про відхід доц. Затовканюка у Вічність, замовили гімназисти панахиду за всіх трьох колишніх колег, яка відбулася у гімназійній Хресто-Воздвиженській церкві.

Лариса Токарук - Луцьк

Друзі Покійних під час панахиди у Хресто-Воздвиженській церкві в Луцьку
Фото: з ред. архіву

Він увійшов до аудиторії... Високий, усміхнений, з обличчям, що випромінювало величезну енергію, сяючи мудрими очима. Це було давно, двадцять років тому... Таким було моє перше враження від зустрічі з доцентом Миколою Затовканюком, який навчав нас українського синтаксису.

По один бік кафедри - викладач, по другий - студент...

Миколу Затовканюка відзначали глибокі знання як традиційного, так і семантичного синтаксису, здатність аналізувати явище конкретної мови на загальнослов'янському тлі, величезна кількість різноманітних публікацій, просто - широка лінгвістична ерудиція і висока вимогливість. Проте він ніколи не принижував студентів своєю професійною перевагою, ставився до них як до молодших колег, а таке траплялося тоді нечасто...

Потім, коли учений був змушений покинути філологічний факультет Карлового університету, ми часто зустрічалися в Клементинумі, у Слов'янській бібліотеці. Він не помінявся, лише більше смутку було в добрих очах, а плечі трохи опустилися, наче на них постійно лежав тягар того, що йому, людині, яка вірно й правдиво служила улюбленій справі, довелося пережити. Потім я зустрічала його все менше й менше...

До останньої миті свого життя Микола Затовканюк був пов'язаний з лінгвістикою: роздумував над нагальними проблемами, досліджував багатства мови, боровся за її чистоту. Усім читачам "Порогів" добре відома рубрика "Зрадливі слова", над якою дослідник працював і тоді, коли здоров'я було вже зовсім слабким.

Для мене доц. Затовканюк назавжди залишиться взірцем високих моральних, професійних і людських цінностей. Вічна Йому Пам'ять.

Д-р Віра Ленделова - Прага

Посольство України інформує

БРНО

У Посольстві України відбулась зустріч Посла України в Чеській Республіці С. Устича з мером міста Брно П. Духонем.

На зустрічі йшлося про необхідність розширення торговельно-економічних зв'язків, зокрема на регіональному рівні. У цьому контексті мер виявив значну зацікавленість проектом проведення компанією "Алстом Пауер" (м. Брно) реконструкції ТЕЦ в м. Івано-Франківську вартістю близько 15 млн. дол. США (ця компанія здійснюватиме також реконструкцію однієї з ТЕЦ в Києві на суму понад 3,5 млн. євро), а також реалізацією спільного українсько-чеського проекту реконструкції і впровадження технології когенерації на Богородчанській газо-компресорній станції, який пройшов міжнародну експертизу і визнаний найкращим інноваційним проектом України в минулому році.

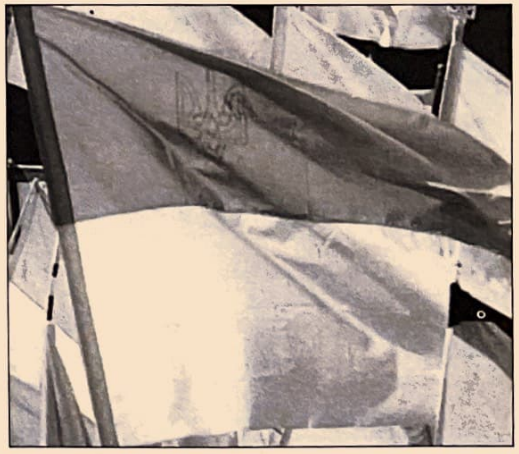
Від імені української сторони мер Брно був запрошений відвідати у наступному році Україну, зокрема, Івано-Франківську область, для обговорення конкретних проектів регіонального співробітництва. П. Духонь запрошення з вдячністю прийняв.

У зв'язку з початком діяльності у місті Брно почесного Консула України, сторони зійшлися на думці, що воно має сприяти розширенню двосторонніх контактів між представниками чеських та українських ділових кіл, діячами науки, культури тощо. У цьому контексті П. Духонь запропонував налагодити регулярний обмін студентами між університетами Брно та Києва. До речі, саме університет м. Брно нараховує сьогодні найбільшу серед чеських вузів кількість студентів, які вивчають українську мову.

Гість також повідомив Посла про рішення керівництва міста Брно прийняти на відпочинок влітку наступного року групу українських дітей-інвалідів, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Всі витрати щодо організації відпочинку бере на себе чеська сторона.

ПРИЙОМ

Посольством України у Чеській Республіці було організовано прийом на честь 10-ої річниці Збройних сил України. На прийомі були присутні керівники Міністерства оборони ЧР, військові аташе зарубіжних країн, які акредитовані у Чехії, представники чеських ветеранських організацій. Зі словами привітання до присутніх звернулись Посол України у Чеській Республіці С. Устич та аташе з питань оборони при Посольстві України С.Захаров. Перед гостями з невеликою концертною програмою виступили українські співаки, які працюють на оперних сценах Чехії.

Проза

СІРНИК

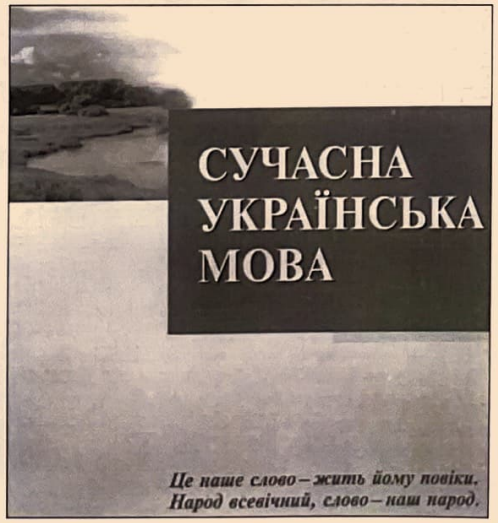
Оксана Оттоманська

У коробці, вицвілій і забрьоханій, лежав Він. "Ой, як же ріже очі ця убогість інтер'єру!" скаржився сам собі. "І ця тиша разюча так набрида. І боки вже ниють. Ще трішки і дістану пролежні,"- жалівся бідолаха. Але ніхто його не чув. "А там, напевно, гарно," уявляв собі. "А що, як от хтось відкриє цю чорну скриню і визволить мене. Я б міг...," задумався, "наприклад допомогти заблукавшим розвести багаття. Ото б дякували мені. Або ... Або ...Або навіть запалити олімпійський вогонь... Або в крайньому випадку розпалити плиту та підсмажити яєшню..." Але такими дрібницями йому не хотілось замусолювати собі голову.

І він чекав, сподіваючись. А ось переглядаючи старі крами господиня натрапила на сірникову коробку. Сірник виструнчився в очікуванні наказу, йому стало аж млосно від хвилювання. Сіре віко на мить відхилилось. І...

І він почув лише: "Пхе." І стара коробка полетіла на смітник. А у ній лежав він - спітнілий від уяв чи мокрий від сліз? ... "Напевно, вагаються," міркував він. "Не можуть знайти для мене нічого достойного," втішав себе.

Прага

Що нового можна знайти в українському відділу Слов'янської бібліотеки

Клементинум 190, Прага 1

Новий підручник
"Сучасна українська мова"
(автор - О. Пономарів)
Рік видання - 2001.

Чеські урядовці скоро заговорять українською

Рене Кочік
Олекса Лівінський

Українці в Чеській Республіці почали отримувати новий, тепер позитивний образ. Принаймні, це випливає із заяв, які нещодавно почав оприлюднювати заступник чеського прем'єра, міністр праці та соціальної політики Владімір Шпідла. За його словами, іммігранти зі Сходу, головним чином українці, врятують Чехію від вимирання та екополітичної кризи.

Чеський уряд уже планує навчати соціальних працівників української та російської мов. Українських іммігрантів Шпідла у своїй лекції перед студентами Південночеського університету назвав найкращими серед усіх інших. За підрахунками віце-прем'єра, у країні через тридцять років житиме щонайменше мільйон "чехів іноземного походження". Переважна більшість із них буде з України. Якщо сьогодні у Швейцарії живе п'ята частина осіб іноземного походження, а в Німеччині - 10 відсотків, то подібна хвиля мігрантів, без сумніву, чекає і на Чехію. Сьогодні в цій країні постійно проживає два проценти іноземців.

Визнання цих фактів, однак, одразу наштовхнулося на критику міністра з боку правих партій. "Чеська Республіка повинна більше орієнтуватися на Захід, ніж думати про те, скільки українців прийме", - негайно зреагував на заяву Шпідли заступник голови Громадянсько-Демократичної партії Мірослав Бенеш. "Соціалісти (а в Чехії при владі соціал-демократи - О.Л.) завжди орієнтувалися на Схід", - додав він.

Однак прийняття сотень тисяч іноземців Шпідла вважає необхідною умовою економічного росту та політичної стабільності протягом кількох найближчих десятиліть. Поряд із тим держава між приїжджими з інших країн проводитиме "селекцію". "Нам потрібні головним чином люди з освітою, сім'ями та більш-менш соціально вихована", - узагальнив Шпідла найважливіші вимоги до іммігрантів. Уряд цього року схвалив проект імміграційної політики. У ньому зазначено, що кожному претендентові на постійне місце проживання в ЧР буде наданий так званий рейтинг. Головними критеріями при визначенні рейтингу буде освіта, сімейний стан, культурне коло, з якого іноземець походить. Наприклад, людина із сім'єю матиме рейтинг вищий, ніж неодружений. Європеєць матиме вищі шанси залишитися в країні, ніж азіат.

Віце-прем'єр Шпідла замість частини своїх земляків прийме нашого брата

Погані демографічні показники чеського народу - наслідок невпинного зниження рівня народжуваності. Дівчата та жінки нині майже повсюдно присвячують себе кар'єрі або бізнесу, і заводити дітей не поспішають. Якщо у 1989 році на 100 чешок припадало 184 дитини, то сьогодні - лише 114. За останні дванадцять років рівень народжуваності впав до рекордно низьких показників, яких в історії Чехії ще не було. За підрахунками місцевих демографів, якби зараз республіку закрили, як ніби на якомусь ізольованому острові, то близько 2400 року помер би останній чех чи чешка. "Навіть найдосконаліші заходи з підтримки багатодітних родин суттєво не допоможуть поліпшити народжуваність найближчим часом, - каже міністр. Подібні заходи у країнах Євросоюзу про це яскраво свідчать. Ще менше дітей, ніж у Чехії, народжується в Італії та Іспанії, тобто в країнах із сильною християнською традицією та культом матері".

Кількість іммігрантів, більшість з яких будуть українці, протягом найближчих тридцяти років підніметься мінімум до німецького рівня. "Це природній процес і нам не залишається нічого іншого, ніж до нього досконало підготуватися", - каже Шпідла. Чиновникам міністерства праці та соціальної політики та подекуди урядовцям на місцях вже рекомендовано, окрім англійської, вивчати ще й українську та російську мови. Тенденцію до збільшення іммігрантів з України починають усвідомлювати і вузи. "Найближчим часом з огляду на очікуваний попит плануємо відкрити спеціальність "Імміграційна політика та проблематика меншин", - сказав декан медично-соціального факультету Південночеського університету Владімір Вурм.

Як не дивно, сміливу заяву міністра опублікувала впливова газета правої орієнтації "Лідове новіни", чим викликала хвилю дискусій у чеському суспільстві. Ті, хто звик бачити у кожному українцеві бандита і кримінальника, гостро засудили позицію віце-прем'єра.

Чехи мають багатий історичний досвід спілкування з українцями. Українські та російські емігранти втікали від більшовицької диктатури саме до міжвоєнної Чехословацької Республіки. Це був великий інтелектуальний вклад в академічний світ і мистецтво. Тоді на Захід від'їжджала виключно інтелігенція, якій удома загрожувала ліквідація. Однак нинішня хвиля імміграції зовсім інша. Шпідла мусив добре розуміти, до чого може призвести його теза про українців, які масово замінятимуть "ненароджених чехів", у країні, де вже десятки років нагнітається справжня україно фобія.

Протягом минулих десяти років Україна отримала в очах більшості чеського суспільства ярлик проблемної країни, пов'язаної з темами мафії, нелегального працевлаштування, проституції, злочинності... Врешті, саме з цього приводу щодо України був запроваджений візовий режим. Буде цікаво спостерігати, як чеські політики руйнуватимуть цей негативний образ. Якщо Шпідла свій намір вважає серйозним, то його найважливіше завдання - підготувати для українців у Чехії гідні умови проживання. Це не можна забезпечити лише добрими законами, а насамперед позитивною кампанією всередині чеського суспільства. Але в будь-якому випадку слід віддати честь політику, який нарешті починає говорити по суті про проблеми українців у Чехії.

Прага, Мукачево

Олександр Балабко

Час подумати про братання

Про єдність, соборність, братання, консолідацію в нас точаться розмови справіку. Проте "київським князям бракувало єдності, і Київська Русь розпалася". Хоч згодом "Україна відродилася у формі Козацької держави з гетьманською владою, але внаслідок національного розбрату втратила свою міць". Хоч на початку XX століття утворилася Українська Народна Республіка, але "через відсутність національної єдності УНР спіткала та ж сама доля". Наведені цитати - з преамбули проекту Програми Української партії "Єдність", що його роздали делегатам 1 грудня перед початком III позачергового з'їзду партії. Там же констатується, що й нині, після 10 років незалежності, немає єдності провідних національно-патріотичних сил. Тож нема чого дивуватися, що в Україні не створено умов для приходу до влади патріотично налаштованої політичної еліти. Бо хто для нас ті умови створюватиме? Політичні структури, які виступають проти української державності, чи ті, які прикривають олігархічні клани? Саме з ними партії з багатообіцяючою назвою "Єдність" не по дорозі. Про це заявив у своїй промові на з'їзді лідер партії Олександр Омельченко за кілька годин до своєї легітимізації на цьому відповідальному посту (це майже одноголосно підтвердили 680 зареєстрованих у залі делегатів).

У його доповіді давався чіткий, зважений і до болю правдивий аналіз нинішньої ситуації в країні й окреслено шляхи виходу з неї, що їх пропонує "Єдність". Навряд чи сподобається олігархам, приміром, один із них: "проведення повної інвентаризації власності в державі, визначення втрат нації від незаконної, несправедливої приватизації, визначення законодавчих механізмів компенсації таких втрат з боку нових власників чи повернення такої власності у разі небажання їх відшкодувати". Згодьтеся, це одна з ключових позицій партії, яка голосно заявила про себе в останні місяці. Як не дивно, але навіть від деяких колег-журналістів у кулуарах мені довелося почути, мовляв, чи не "круто повернув" Сан Санич; чи не злякає це виборців; чи не призведе реалізація цієї тези до непередбаченого? А хто, дозвольте запитати, має цього боятися? Невже 99 відсотків населення України? Ні, - саме його й на гарматний постріл не підпустили до приватизаційних процесів. Хапатися за тужаві кишені й труситися, мов у пропасниці, мають ті, котрі бояться, що нація справді консолідується. Отоді їм буде непереливки! Партія пропонує суспільству чіткий механізм реалізації своєї мети: від держави до громади, від громади - до людини. Бо за нинішньої влади відстань держава - людина дедалі довшає. А мало б бути навпаки! До речі, українці віддавна не надто пошановували владу, бо вона століттями була не своя: то царсько-російська, то польська, то радяно-комуністична... А тепер, здавалося б, коли здобуто незалежність... Що ж до наведеної вище партійної тези, то в українському фольклорі побуту є чудова приказка "Що бабі, те й громаді". Тобто наша здавна демократична нація з глибинних джерел ніби подає сигнал нині сущим: у громаді ніхто не повинен бути обділений, і отой ланцюг слід починати з інтересів насамперед немічної бабусі чи дідуся.

Власне у промові Олександра Омельченка на з'їзді й сказано про те, що сім'я, родина - перша природна спільнота, основа територіальної громади та нації. Нас же впродовж кількох десятиліть привчали до того, що людина - лише ґвинтик, шестірня, а то й взагалі порошинка у механізмі держави. І ось викорінити таке уявлення співвітчизників про самих себе - також одне з найголовніших завдань Омельченкової "Єдності". Прикметно, що солідарність з Омельченком (певно, єдиним в Україні політиком, який зумів не на словах, а на ділі залучити до конкретних справ дуже різних за переконаннями людей) продемонстрували і присутністю, і вітальним словом лідер "Нашої України" Віктор Ющенко, інші відомі політики - Геннадій Удовенко, Левко Лук'яненко, Віталій Кононов, Сергій Пересунько, Михайло Павловський, Микола Поровський, Ярослав Федорин. Надіслав привітання учасникам з'їзду і Президент Леонід Кучма. Навряд чи хтось може пригадати, щоб останнім часом стільки політиків національно-демократичного спрямування збиралося разом. То невже заповіт нашого першого президента Грушевського "В єдності - наша сила" для них так і лишиться гаслом? Не хотілося б у це вірити, хоч підтверджень у нашій історії - безліч. Але вона дає Україні ще один шанс. Не втратити б його...

"ВК"

Ірина Кухар

Люди готові до виборів

Український інститут соціальних досліджень та Центр "Соціальний моніторинг" оприлюднили дані всеукраїнського соціологічного опитування, проведеного в другій декаді листопада. За результатами моніторингу громадської думки, рівень готовності електорату до наступних парламентських виборів досить високий (78 %). 45 % опитаних висловили впевненість, що візьмуть участь у виборах, тоді як лише 6% відповіли, що не підуть на голосування. На думку 57 % респондентів, ситуація в Україні після обрання нового складу Верховної Ради не зміниться, в той час як 15 % вважає, що намітиться тенденція до поліпшення. Як зазначила директор Центру "Соціальний моніторинг" Ольга Балакірєва, баланс відповідей респондентів на запитання "Якою мірою можна довіряти передвиборним обіцянкам кандидатів" все ще негативний. Половина опитаних вельми скептично ставиться до таких обіцянок, і лише незначний відсоток (3 %) готові повністю їм довіряти. Найбільше опитаних мають намір проголосувати за блок "Наша Україна" (14,5 %). Реальні шанси подолати чотиривідсотковий бар'єр має Всеукраїнське політичне об'єднання "Жінки за майбутнє" (5,2 %). Меншими, ніж раніше, є зараз шанси блоку Юлії Тимошенко (3,0%) та блоку Соціалістичної партії України.

"ВК"

"КОЗАЦЬКА СЛАВА" ВІКТОРА ЧЕРНОМИРДІНА

Козак гуляє,
Шинкарка носить,
Шинкар питає:
- Чому не ллєш?
- Не пий, козаче,
Козачка просить.
- Не пий, козаче,
- Коня проп'єш.
Козак сміється,
Шинкарка носить,
Шинкар моргає:
- Замало ллєш.
- Не пий, козаче,
Козачка просить.
- Не пий, козаче,
- Мене проп'єш.

Шинкарка швидко
Горілку носить.
Козацтво п'яне!
Регоче ніч.
- Не пийте хлопці,
- Вкраїна просить.
- Не пийте, хлопці,
- Проп'єте Січ.
А турок платить,
Шинкарка носить,
І ллє горілки,
І ллє вина.
- Не пийте, діти,
- Вкраїна просить.
- Не пийте, діти,
- Я в вас одна.

Степан Пушик

Посла Російської Федерації в Україні Віктора Черномирдіна нагороджено орденом «Козацької слави» I ступеня і удостоєно звання генерала козацтва. Орден, універсал і генеральські погони В. Черномирдіну вручив в Києві генерал козацтва, верховний отаман Війська Запорозького Дмитро Сагайдак. За його словами, російського дипломата удостоєно нагороди «за значний внесок у відродження козацтва не тільки в Україні та Росії, але й у всьому світі».

Нагадаємо, що перший орден «Козацької слави» отримав глава Української православної церкви (Московського патріархату) Володимир, а В. Черномирдін став третім його володарем. Посол РФ висловив подяку за нагороду і був трохи здивований. «Досі я був підполковником різних козацьких військ, - сказав він. - Я дуже радий нагороді, та не знаю, чим я її заслужив, але тепер я точно вже буду служити». Віктор Черномирдін признався, що є вихідцем із козацького стану і що всі його предки брали активну участь як козаки в царській армії під час різних воєн. Свято не перешкодило послові РФ обговорити наболілі економічні питання обох країн. «Росії дуже важко підняти свою економіку без України, оскільки поміж обома державами існують віковічні зв'язки, які були закладені в радянські часи», - сказав він. Крім цього, В. Черномирдін висловився за розвиток на високому рівні економічних відносин між Україною та Росією, бо, за його словами, саме економіка визначає і політику, і також міждержавні відносини.

До речі, не виключено, скоро ми побачимо Віктора Степановича в новому вигляді: прем'єр-міністр РФ Михайло Касьянов підписав розпорядження, що зобов'язує російських дипломатів у ранзі Надзвичайного й Повноважного Посла, а також Надзвичайного й Повноважного Посланника 1 і 2 класу носити новий формений одяг.

Він складається з двобортного чорного шерстяного піджака й брюк, комір і лацкани оздоблено позолоченими нашивками, на яких золотистими нитками вигаптований державний герб Росії та дві перехрещені пальмові гілки. До комплекту також входять біла сорочка, шовкова сіра краватка й чорний шерстяний кашкет з лакованим козирком і емблемою. У повпредів, які працюють у спекотних країнах, форма буде білого кольору, а жінкам-дипломатам дозволено замість форменого вдягати вбрання для урочистих випадків. Дипломатичних працівників формою забезпечуватимуть безкоштовно, за рахунок коштів, виділених із федерального бюджету Росії.

"День"

Вбивці Білозора отримали своє

28 вересня ц.р. у Львівському обласному суді було оголошено вирок у "справі Білозора". За вбивство відомого українського композитора Дмитро Воронов отримав 15 років у в'язнення, його спільник Юрій Калінін - 12.

Такий вирок здивував адвокатів засуджених. За словами Бориса Петрика, який захищав Воронова, він очікував, що його підзахисний отримає не більше 7 років в'язниці. Адвокат Калініна, Тарас Зубач, сподівався на 5 років. Але колегія суддів ухвалила максимально жорстке покарання, повністю підтримавши прокурора і вимоги громадських обвинувачів. Суд відкинув версію про вбивство з необережності, на чому наполягали адвокати, і кваліфікував його як "навмисне".

Засідання суду супроводжував пікет під його стінами. Близько 80 людей, переважно старшого віку, які не змогли потрапити до судової зали, зібралися на вулиці. Більшість із них залишилися невдоволеними вироком. "Треба було дати їм довічне ув'язнення, або взагалі розстріляти", - були коментарі.

"ХГ"

Катастрофа Ту-154: проведено слідчий експеримент

Українська зенітна ракета могла влучити у ТУ-154 через "фактор відбиття від поверхні води".

Як заявив секретар Ради національної безпеки і оборони України Євген Марчук, такий попередній висновок зроблено після проведеного на полігоні Опук (мис Чауда, Крим) експерименту, в ході якого було відтворено події 4 жовтня. Зі слів секретаря РНБОУ, на екрані РЛС (радіолокаційної системи) спостерігалися перешкоди, які можна класифікувати як пасивні та зумовлені впливом відбиття від поверхні води. Не виключено, що саме цей фактор міг стати однією з причин зриву супроводу мішені.

Євген Марчук повідомив, як передає кореспондент агентства Інтерфакс-Україна, що у рамках проведеного Міністерством оборони України аналізу причин і обставин в умовах, максимально наближених до реальних, було здійснено перевірку можливих причин промаху при стрільбі комплексу С-200 по мішені. «У кінцевому результаті ставилося завдання не тільки з'ясувати дії бойового розрахунку, особливості функціонування техніки, але й виробити обгрунтовані рекомендації щодо запобігання аналогічній ситуації в майбутньому», - зазначив секретар РНБО. З його слів, до експерименту залучалися штатний зенітно-ракетний комплекс С-200, учбова електронна діюча ракета, імітувалися всі етапи підготовки запуску ракети та супроводу мішені, роль якої виконував МіГ-29 з параметрами польоту мішені 4 жовтня.

Євген Марчук відзначив, що бойова робота ЗРК велася у «штатному режимі» без зауважень. «У результаті дворазової перевірки відхилень у діях бойового розрахунку і техніки не виявлено - у мішень умовно влучено двічі», - повідомив він. Разом з тим, - підкреслив Є. Марчук, - це тільки попередні результати, які підлягають вивченню і моделюванню. Думка російських експертів збігається з «нашими висновками», - додав секретар РНБО.

Секретар Ради безпеки Росії, голова державної комісії з розслідування причин і обставин катастрофи Ту-154 Володимир Рушайло також вважає, що те, що сталося, є трагічним збігом обставин, зумовленим технічними причинами. Він також зазначив, що у ході роботи держкомісії найбільш ретельно досліджувалося питання про можливе перехоплення головкою самонаведення ракети літака при зриві супроводу мішені. «Остаточні висновки будуть зроблені українською стороною», - сказав Володимир Рушайло, додавши, що усі матеріали, необхідні для роботи міжвідомчої комісії України, російська сторона передала.

"День"

Ігор Островський
Сергій Махун

"ІНШИХ ПИСЬМЕННИКІВ У НАС НЕМАЄ"?!

А ті, що є, не готові бути іншими

16 та 17 жовтня у столичному Будинку художників проходив III з'їзд Національної Спілки письменників України. Його основним результатом, як і личить подібним зібранням, стали вибори нового голови НСПУ. Юрій Мушкетик ще напередодні заявив про твердий намір піти з посади. Спочатку номінувалися чотири кандидати, а у фінал вийшли двоє - Іван Драч та Володимир Яворівський. Зі 159 голосуючих 74 були прихильні до І. Драча, 84 - до В. Яворівського, один бюлетень виявився недійсним. Результат: новим головою НСПУ став Володимир Яворівський. У своїй переможній промові він підкреслив, що нікого не агітував, що згідно зі статутом виходить з ПРП та заявив про своє прагнення бути не гіршим від попередніх голів - П. Загребельного та Ю. Мушкетика. Своє основне завдання новоспечений посадовець окреслив бажанням «підняти статус українського письменника». Але це лише тінь відповіді на ті численні запитання, що стоять перед Спілкою та письменниками загалом.

З'їзд пройшов у майже вакуумній атмосфері незацікавленості й цілковитої апатії з боку суспільства. Тихенько, нишком, якось майже підпільно, не дивлячись на поважний склад та місце проведення. Наразі знову стає актуальним обговорення шкільної теми «Роль та місце письменника у сучасному суспільстві» до якої треба обов'язково додати спілчанських фарб. Спілка, як професійне утворення, здійснила повну самодискредитацію структури. Форма й далі залишається без змісту.

Ситуація красномовно відображає ставлення суспільства до літераторів. І якщо колись письменників читали й прислухалися до їхнього вагомого слова, вважаючи не тільки творцями художніх цінностей, а й суспільних ідей, що на них орієнтувалися спраглі споживачі, то сьогоднішня диспозиція претендує хіба на неякісне відлуння передчасно померлої попередниці. Передчасно лише для людей, що пережили її кончину. Час мітингів справді позаду, трансформація будь-якого суспільства розхитує його підвалини і це вкрай потребує духовної опори та свіжих незаплямованих і нескомпрометованих ідей. Їх чекали від письменників, а у відповідь - тиша. Точніше, почули - з'їздівські сварки та інформацію про те, що списки делегатів складалися кулуарно, щоб не допустити на з'їзд людей, котрі підтримують омолоджувальну, реформаторську лінію.

Письменники у своїй більшості опинилися в тій частині суспільства, що не сприймає ніяких змін. Обмежений консерватизм у ненайкращому значенні цього слова став внутрішнім імперативом їхньої поведінки. Можливо, застарілий вузол легше розрубати, ніж мучитися з його розв'язуванням? Ми спробували розібратися у ситуації, задавши одне питання. Колись письменницька думка мала неабиякий вплив на суспільство. Зараз до письменників не те що не дослухаються - про них майже нічого не знають.

Чому так сталося, що письменники втратили лідируючі позиції в суспільстві, котре трансформується, та яка роль у цьому Спілки?

Андрій КУРКОВ, письменник:

Це досить широке питання. По-перше, спілка письменників, як і будь-яка творча спілка (художників, кінематографістів), обслуговувала ідеологію, і в цьому сенсі вона могла керувати творцями, тобто своїми членами. Зараз ідеологією ніхто не займається, бо зараз є інші проблеми: розподіл грошей, приватизація і подібне. Відповідно спілка позбулася свого статусу і це є інерцією, що вона ще існує в такому вигляді. Вони навіть самі не розуміють, що перетворюють її на центр соціальної допомоги незаможним письменникам, які вже давно не пишуть, чи взагалі - не писали. Інша річ, що відсотків 70-80 цих делегатів - це радянські письменники. З часів радянської української літератури в часи української пострадянської літератури насправді перейшло може 5-6 прізвищ. Всі інші за своєю ментальністю та творчістю залишилися в Радянському союзі. Звичайно, що вони не можуть ні на що впливати. Вони досі гадають, що повинні відігравати велику роль в обслуговуванні ідеології, сьогодні - ідеології патріотизму. Хоча я не розумію, що сталося з цим патріотизмом, тому що його розібрали політичні партії, позмінювали і зараз є багато різних партіотизмів. Єдиного патріотизму вже не існує - тобто це все люди безробітні, яких треба підтримувати фінансово і допомагати з похороном. Я не думаю, що колись

відродиться той статус письменника, який був за радянських часів. Якщо він відродиться, то він буде не в Спілки, а в окремих письменників. У кожній країні є якийсь авторитет-письменник - Петер Хантке - в Австрії, Джон Ірвінг - в Америці, в Англії - трошки більше. І в нас буде так. Зараз такий потенційний авторитет - це єдиний живий класик Павло Загребельний, який і досі багато пише, видається в перекладах, добре продається й не звертає на все це уваги. За що його й не люблять. Просто треба пережити це покоління, а потім воно якось «устаканиться». Нове покоління вестиме себе по-іншому: це буде або профспілка, або гільдія літераторів. Але воно не матиме ніякого політично-державницького забарвлення.

Юрій МУШКЕТИК, письменник, екс-голова НСПУ:

- На мій погляд, ви зовсім неправильно поставили питання - ви вже стверджуєте, що вони втратили авторитет. Далі нам нема про що говорити. Я не підтримую цієї думки, хоча б виходячи з тих відгуків, тих листів, які ми отримуємо у Спілці. Вони піднімають глобальні, хоча й деякі з них можуть видатися смішними, питання: чому ви не поміняєте уряд, Верховну Раду, чому зносять конкретний пам'ятник і т. д. Я не згоден, що письменники втратили авторитет. Якоюсь певною мірою цей авторитет у суспільстві знизився в зв'язку з цілим рядом подій і самим становищем письменників. Письменники загнані у глухий кут - їхня книжка загнана у глухий кут податком, митом, матом... Їм доводиться витрачати багато зусиль на те, щоб вижити. Це одна з найупослідженіших, принаймні у матеріальному плані, категорій. Ну а потім, я вважав і вважаю, що верхнім ешелонам письменники не дуже потрібні, перш за все, не дуже потрібні книжки письменників. Бо вони пишуть серйозні книжки, які не потрібні нашим олігархам та зверхникам, бо такі книжки примушують думати і народ може до чогось додуматися. Тому, вибачайте, як казав Гітлер: «Хай співають».

От після закриття з'їзду їду додому, слухаю радіо, а там розказують про письменників виключно в такому плані, що це сталінська структура (НСПУ). Наші мас-медіа весь час формують таку думку. Оці ведучі з порожніми головами формують таку думку. Але назвіть мені хоча б одну категорію людей - лікарі, юристи, інші - хто більше боровся за якісь демократичні засади, за Україну, за її мову, як письменники. Недарма їх найбільше репресували.

В'ячеслав МЕДВІДЬ, письменник, член приймальної комісії та член Президії НСПУ:

- На моє глибоке переконання, найбільшою поразкою НСПУ і письменників загалом, було те що вони не розрізнили, що є професійна честь і інтерес письменника, так звана громадсько-політична діяльність. Така нерозрізненість призвела до краху, кризи й поразки. Я вважаю, що Спілка не мала бути всенародним штабом у боротьбі за незалежність. Сьогодні моє гасло «Геть патріотів зі Спілки!». Я з числа тих реформаторів, що воліють творення філософських підстав літературного буття, а не патріотично-громадянських. Бо нарешті за 10 років незалежності багато письменників у снах і маренях досі виборюють Україну, але не мають стандартної видавничої угоди між автором і видавництвом, не мають поняття ставок оплати письменницької праці: за речення, за рядок, за текст. На з'їзді замість того, щоб говорити про авторське право, про те скільки він має заробляти, говорять, хто і яким чином боровся за незалежність України. Але я оптиміст настільки, що завжди стверджував: ми завжди маємо ситуацію з втраченими можливостями. Це моя майже філософська позиція. Втрачені можливості... Сьогодні ми вкотре повертаємося до тих самих проблем і ситуацій, які були на початку 90-х і знову не хочемо їх вирішувати. Ці всі поняття - громадянське покликання письменника - це плутанина, вона вигідна лише якійсь певній категорії письменників, які не можуть ставати перед очі читача і світу винятково з текстів. Це свідчить про страх таких письменників оголювати себе як людину-текст перед людством, літературою, культурою. Створюються захисні обереги, письменник вміє гарно сказати про те, скільки він написав паперів на адресу влади, щоб відстояти мову, приміщення Спілки...У вузькому колі я виголосив ще одне гасло: «На посаду голови Спілки письменників треба рекомендувати жінку». Це було б дуже цікаво і відповідало б духу всесвітніх феміністичних тенденцій. Таким чином, рейтинг спілки й держави підвищився б. Здається, мене не зовсім зрозуміли. Крім того, вже 10 років я вважаю себе цілком приватною особою і як людина, і як письменник. Чому? Тому що від Спілки ніколи не мав ніяких пільг: ні квартири, ні телефону, ні авто. Я завжди заробляв сам. Для мене навіть не так важливо, хто буде головою Спілки. Протягом п'яти років, мені, членові приймальної комісії НСПУ та членові Президії НСПУ, жодного разу не потелефонував жоден керівник Спілки і не поцікавився, як моє здоров'я, чи як мої творчі справи. Тим більше, віднині я є приватна особа і ніяких своїх інтересів не збираюсь узгоджувати зі спілкою, асоціацією, жодним літературним угрупованням. Цю заяву можна вважати неформальним розривом з такими творчими структурами. Щодо формального розриву - потрібен деякий час.

Сергій КРИМСЬКИЙ, доктор філософських наук, дійсний член Нью-Йоркської академії наук:

- Відомо, що українські письменники зіграли істотну роль у формуванні незалежної України. Йдеться не тільки про створену політично активними літераторами альтернативу тоталітарному суспільству з його антиінтелектуалізмом, боротьбою з інакомисленням і деформацією етнонаціональних потреб. Мається на увазі актуалізація української національної самосвідомості, включаючи його мовно-комунікативний аспект. І якщо сьогодні спостерігається деяке ослаблення активних соціальних позицій українських письменників, то на це є декілька причин.

1. Завдання, які спочатку ставили українські літератори, стали метою широкого кола свідомих громадян України, а не тільки метою членів Союзу письменників.

2. По мірі конституювання незалежної України висуваються і нові завдання, пов'язані як з економікою, так і з розширенням загальнолюдського сектора національної самосвідомості, висуненням тих вічних проблем, без яких в історії ніколи не здійснювалися великі діяння. На жаль, ці проблеми зараз у деяких літераторів затьмарює політична кон'юнктура.

3. Політика не може бути довгостроковою діяльністю літератора. І не тільки тому, що заважає його покликанню митця. Політика все більш вимагає професіоналізації. Крім того, існують такі ситуації, коли політик успішно діє не внаслідок присутності чогось, а завдяки відсутності чогось (скажемо, гідності). А інтелігентний літератор не може, наприклад, користуватися лозунгами, які принесли на перших президентських виборах пострадянської Росії немало голосів виборців політикам, що проголошували: кожній жінці - по чоловіку, кожному чоловіку - по пляшці горілки.

4. І нарешті, в самому середовищі літераторів з'явилися молоді радикали, які під лозунгом погано зрозумілого постмодернізму почали заперечувати доцільність інтелігенції, намагаючись замінити її західним жаргоном на манер «інтелектуал» або «фахівець». Тим часом уявлення про інтелігента, що сформувалося в Східній Європі, висуває на перший план людину високої духовності, здатну переступити грань, за якою життя перестає бути тривіальним, людину, що не зводиться до білкового церебрального комп'ютера.

P.S.
За напівлегендою у 1947 році Сталін мав розмову з письменником №1 в СРСР Олександром Фадєєвим щодо нагородження митців Сталінськими преміями. Диктатору сподобався якийсь роман і він запропонував дати саме за нього першу премію. Але Фадєєв несподівано став сперечатися й лобіювати іншого письменника. На що Сталін відповів: «У меня для вас, товарищ Фадеев, других писателей нет!» Цей яскравий епізод пояснює саму природу взаємовідносин між митцями та владою.

"День"

Торгівля зброєю

21 грудня між Україною та Росією було підписано угоду про співробітництво у галузі експорту продукції військового призначення до третіх країн. Документ також передбачає розробку спільної маркетингової політики для просування озброєнь на ринки інших країн та спільне виробництво конкурентноздатного озброєння і військової техніки.

Танк Т-84 - одна з найпопулярніших моделей важкої техніки, яку експортує Україна
фото: "кореспондент"

Угоду у Москві підписали Генеральний директор Державної компанії "Укрспецекспорт" Валерій Малєв і генеральний директор Федерального державного унітарного підприємства "Рособоронекспорт" Андрій Бельянінов.

Цей документ сприятиме тіснішому співробітництву між обома країнами у сфері експорту озброєнь й допоможе уникати зайвої конкуренції.

Як раніше зазначив Голова думського комітету Росії з міжнародних справ Дмитро Рогозін в інтерв'ю "Німецькій хвилі", інтереси Росії та України на закордонних ринках зброї нерідко перетинаються, оскільки обидві країни пропонують на зовнішній продаж військово-технічні товари, які мало відрізняються одне від одного.

Як відомо, замовниками російської та української зброї є обмежена кількість країн, які свого часу тісно співпрацювали з Радянським Союзом.

Згідно з угодою сторони здійснюватимуть свою діяльність на взаємовигідній основі з метою збільшення обсягів експорту й імпорту продукції військового, спеціального і подвійного призначення.

Документом передбачаються проведення погодженої маркетингової політики з просування на експорт однотипної продукції військового призначення, здійснення спільних постачань на ринки третіх країн, організація спільного виробництва конкурентноздатного озброєння і військової техніки та їхнє подальше просування на ринки країн-покупців.

"Кореспондент"

Лідер блоку "Наша Україна" Віктор Ющенко ініціював збір коштів на надгробний пам'ятник загиблому лідеру Руху В'ячеславу Чорноволу.

Ющенко запропонував почати збір пожертвувань на монумент під час засідання Громадської ради, що відбулася у понеділок, 24 грудня, й була присвячена до дня народження В'ячеслава Чорновола, якому виповнилося б 64 роки.

"Мені прикро, що на могилі В'ячеслава Чорновола досі не стоїть вартий його пам'ятник", - заявив Ющенко. Він вважає загиблого лідера Руху В'ячеслава Чорновола "героєм України, людиною, яка свідомо зробила вибір" та гідна доброї пам'яті.

Нагадаємо, В'ячеслав Чорновіл загинув в автокатастрофі у Київській області під Борисполем 25 березня 1999 року. Автомобіль, в якому лідер Руху повертався з Кіровограда, на великій швидкості врізався у вантажівку із причепом, що розверталася. Ряд політиків заявили про можливість того, що вантажівка на нічній трасі з'явилася не випадково.

"Кореспондент"

В Україні відкрився санаторій для ветеранів ОУН-УПА

Українська влада відкрила санаторій для ветеранів, які у роки Другої світової війни боролися в рядах Української повстанської армії (УПА) і Організації українських націоналістів (ОУН) під керівництвом Степана Бандери. Хоча в роки незалежності держава і визнавала заслуги воїнів ОУН-УПА, проте, ніяких державних пільг і привілеїв вони не мали.

Санаторій, перша ознака того, що пострадянська Україна привселюдно визнала заслуги ветеранів, які воювали під проводом Степана Бандери, був відкритий в місті Моршин Львівської області.

Санаторій, розрахований на 75 чоловік, був побудований на громадські кошти, і ветерани зможуть отримувати в ньому безкоштовну медичну допомогу.

Редактор газети, яка належить ОУН, оцінив такий крок як позитивний, але наголосив, що члени організації хотіли б більшого визнання з боку держави.

"Ми все ще повинні прагнути того, щоб уряд належно оцінив заслуги ветеранів, які боролися з комуністами і нацистами", сказав Юрко Сиротюк, редактор "Українського слова", додавши що ветеранів УПА визнають як героїв Другої світової війни лише на Західній Україні, але не у всій країні.

Ветерани УПА - колишні солдати повстанської армії, військового підрозділу Організації українських націоналістів, яка діяла в Україні з 1920 по 1950 рік. З моменту проголошення Україною незалежності організація відновила свою активність.

Один із засновників і глава ОУН Степан Бандера був убитий радянськими спецслужбами в 1959 році.

Associated press

Україна одержала на вибори $2 млн. від США

США надали Україні близько 2 мільйонів доларів як технічну допомогу для проведення виборів до Верховної Ради. Про це заявив директор представництва американського урядового Агентства міжнародного розвитку (США) Кристофер Кроулі після підписання договору про співробітництво з Центральною виборчою комісією України.

Ці кошти ЦВК спрямує на проведення тренінгів із представниками партій, семінарів для суддів апеляційних судів, а також на підготовку методичних підручників та брошур з питань виборчого законодавства. США надаватимуть гроші не Центвиборчкому, а безпосередньо компаніям, які займатимуться організацією цих заходів.

Українські Новини

В Україні, щонайменше, 48 мільйонів 860 тисяч чоловік

За даними перепису населення України, що проходив з 5 по 14 грудня, необхідна переписна документація заповнена на 48 мільйонів 860 тисяч чоловік, що складає 99,9 % від прогнозованого показника чисельності населення. Про це повідомив голова державного комітету статистики Олександр Осауленко. Разом з тим, за його словами, близько 1 тисячі 200 чоловік відмовилися надавати про себе дані для перепису з політичних, соціально-побутових чи релігійних міркувань.

За словами Осауленка, у цьому показнику не враховані дані перепису

Міністерства закордонних справ, працівників дипломатичних представництв і консульських установ України за кордоном, членів їх родин, громадян України, що знаходяться за кордоном. Ці дані надійдуть у Держкомстат до 10 січня.

З загальної кількості переписної документації 47 мільйонів 825 тисяч документів заповнено основними переписними ділянками за місцем проживання громадян, 595 тисяч документів - в готелях, лікарнях, санаторіях, школах-інтернатах, дитячих будинках, будинках престарілих і т.п. Близько 440 тисяч чоловік переписані серед військовослужбовців і ув'язнених. За даними Держкомстату, 98,4% переписної документації заповнено під час обходу житла, більше 410 тисяч чоловік самі прийшли на переписні ділянки.

Держкомстат відзначає, що найнижчий показник перепису характерний для Львівської, Івано-Франківської, Дніпропетровський областей і Криму - близько 97 %. Практично повністю переписане населення у Волинській, Одеській, Київській, Сумській, Тернопільській і Донецькій областях. Як констатує Держкомстат, за попередніми даними перепису в Україні продовжує скорочуватися сільське населення.

Жодного серйозного правопорушення пов'язаного з переписом Держкомстат не зафіксував.

У квітні наступного року Держкомстат оприлюднить показники наявного і постійного населення в цілому по Україні і по всіх регіонах, в тому числі кількість міського і сільського населення, а також статево-вікові дані. Основні результати перепису, які будуть включати інші дані, зокрема національність, розмовну мову, джерела доходів і інші показники в цілому по Україні і по регіонах, будуть отримані в листопаді-грудні 2002 року.

Нагадаємо, всеукраїнський перепис населення проходив з 5 по 14 грудня. Президент України закликав українців віднестися з розумінням до цього процесу.

ForUm

Чи отримає російська мова в Україні статус офіційної?

Верховна Рада України розглянула законопроекти про мови в Україні, що знову порушило питання про надання російській мові статусу офіційної. Під час розгляду законопроектів комуністи заблокували парламентську трибуну, протестуючи проти рішення профільного комітету. У результаті парламент вже вкотре розділився на два табори - за і проти надання російській мові вищого статусу.

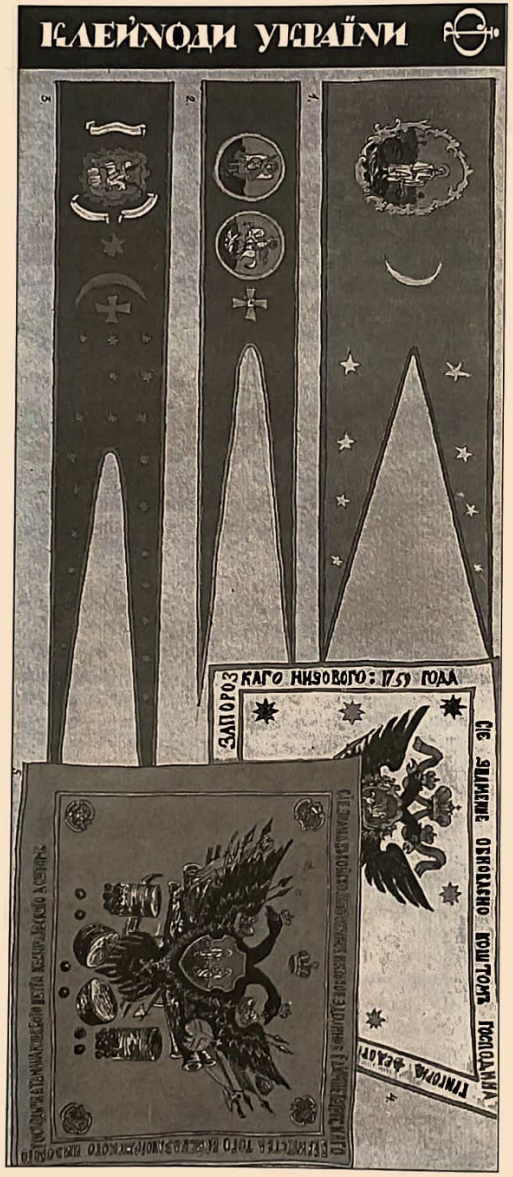
Верховна Рада України розглянула 3 із запланованих 6-ти проектів законів про мови в Україні: два депутатських і один урядовий. У двох законопроектах, запропонованих депутатами Сергієм Кияшко та Євгеном Красняковим, передбачається, що державною мовою в Україні є українська, але російській мові надається статус офіційної.

Комітет з питань культури і духовності, що розглянув усі 6 законопроектів, рекомендував парламенту прийняти документ, внесений Кабінетом Міністрів. У цьому законопроекті, запропонованому урядом, державною мовою в Україні є українська, що у свою чергу є обов'язковою для застосування в діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування. Відповідно до проекту закону, російська та інші мови національних мен-

шостей України використовуються в культурно-освітній діяльності, а також в інших передбачених сферах.

Під час розгляду цих законопроектів представники фракції Комуністичної партії України заблокували парламентську трибуну, протестуючи проти рішення профільного Комітету. Комуністи вважають, що в Україні має бути дві офіційні мови - російська та українська. Те, що відбувається у Верховній Раді навколо розгляду проектів законів про мови, член КПУ Павло Баулін назвав "шаленою українізацією".

LIGA

Запорозькі корогви XVIII століття

В Ермітажі зберігалася свого часу колекція із 14 корогв. У ній досить повно репрезентовані прапори останніх років Запорозької Січі. Відомо, що кожен запорозький полковник мав спорудити знамено - символ своєї гідності. Коли він залишав посаду, знамено передавалося в курінь, до якого цей козак належав.

Судячи з написів на корогвах зазначеного зібрання, виготовленням їх опікувалися також інші козацькі старшини - кошові отамани, військові судді, осавули та інші.

Знамено, "обновлене" 1759 року коштом кошового отамана Г. Федоровича (4). Знамено, виготовлене 1764 р. коштом кошового отамана П. Калнишевського (5). Прапори, виготовлені 1772-1774 рр. коштом старшин Кобацької паланки (1), Поповичівського куреня (2), Самарського куреня (3).

Обряди і звичаї українців

Як зберегти для нащадків усе краще з національної культури, побуту, що було виплекане впродовж віків українським народом? Адже тільки осмисливши минуле, пізнавши витоки своєї культури та історії, можна зрозуміти сьогодення й уявити майбутнє. Сьогодні на загал обряди життєвого циклу людини декому видаються чимось таким, що існує лише в нашій історичній /або - етнографічній/ пам'яті, що втрачає свою актуальність. Однак це не так. Потреба в обрядовості, передовсім сімейно-родинній, в усі часи лишається неминущою.

Наші предки виробили найдосконаліші ритуали, в рамках яких людина не просто народжувалася й помирала. Саме в ті моменти, які позначали найважливіші етапи життєвого шляху, через обрядовість відбувалося чергове оновлення сприйняття світу. Це була та мить, коли слідом за чисто фізіологічним сприйняттям приходило осмислення того, що сталося. Одним із наслідків такого "переживання" був перехід від біологічного існування до культурного, в основі якого - здатність до духовного освоєння світу. Відбувалася своєрідна інтелектуальна "гра" із природою, йшло активне духовне проникнення людини в її сферу. При цьому людина усвідомлювала себе як гідний партнер. Саме цього почуття своєї гідності, бажання упорядкувати світ, внести в нього ясність і порядок і відчути гармонію з довколишнім середовищем, нам так не вистачає сьогодні!

6 січня

Святвечір
Багата кутя

До святої вечері господині готували й подавали 12 пісних страв. Чому пісних? Різдво ж бо! Різдво - завтра. А сьогодні ще піст. Святвечір. Чому 12? На честь дванадцяти апостолів. А ще кажуть, кожна страва призначається окремому місяцеві в році. А їх - 12.

Обов'язковими на передріздвяній вечері традиційно мають бути кутя та узвар. А ще готують на багату кутю, хоч і пісні, але вельми смачні, калорійні і корисні страви. Скажімо, затертий олією, запущений притовченим пшоном капусняк, пісний борщ з свіжими карасями, сушеними грибами та квасолею, смажену рибу, холодець з риби, горох товчений з олійкою, вареники з сухими сливами та грушами, вишнями, черешнями /можна консервованими/, кашу гречану чи пшоняну, млинці /до борщу/, пісні пироги з капустою, картоплею, квасолею.

Кутя

Кожна господиня готує її посвоєму: з найякіснішого зерна - пшениці, ячменю чи рису. Додають мед, горіхи, мак, родзинки. Але традиційно є кутя з пшениці. І має вона бути повнозерною із твердих сортів. Помийте її і замочіть на ніч. Ранком у горщику, казанку чи каструлі, де буде варитися, залийте пшеницю гарячою водою. І ставте на невеликий вогонь. Як закипить процідіть через сито і промийте холодною водою. Тепер поставте горщик у духовку чи піч. Хай умліває.

Тим часом розітріть промитий і запарений мак і розмішайте із охолодженою кутею, додайте подрібнені горіхи, родзинки, мед за смаком. Їсти можна й з узваром.

Узвар

Переберіть сушені яблука, груші, сливи, вишні. Добре промийте у поточній воді. Одкиньте на друшляк. Хай стечуть. Висипте фрукти у каструлю, залийте водою /краще окропом/ і варіть до готовності на слабкому вогні. У готовий узвар додайте цукор, мед за смаком.

А зварити узвар краще напередодні святвечора, щоб добре настоявся.

7 січня

Різдво

Феномен різдвяного фольклору, а саме - колядки, в тому, що він містить різнобічну, часто приховану, символічну інформацію про світовідчуття людини, пріоритети її буття й мірила моральний життєвих цінностей. Найдавніші колядки, записані на українських територіях, засвідчують філософічне осмислення людиною світобудови:

"Що ж нам було з світа початку?
Не було нічого їдна водонька..."

А в картині творення поєднуються фантастичні уявлення з реаліями життя:

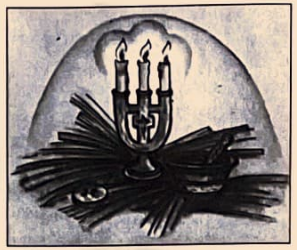
"На явороньки три голубоньки,
Три голубоньки радоньку радять,
Радоньку радять як світ снувати..."

У фольклорному містичному часі різдвяного свята, що розгортається між "небом-землею", буття зосереджується в родині, на господарському подвір'ї, полі. Космогонічний світ сприймається через селянський вимір. Окремими рисами малюється ідеальний світ, в якому "ясне сонце - господиня", "Ясен місяць - сам господар", "дрібні зірки - їхні діти", а за плугом ходить сам Господь Бог, а за Господом - Діва Марія. На таку родину, в якій власна праця є умовою існування, закликається достаток, успіх, багатство і щастя. Це в її господаря: "... І корови потелились, і телята народились,... і грошей як полови,... і жінка чорноброва...". Чутливі до життя колядки, увібрали в себе надію і віру в допомогу Спасителя.

На велелюдному просторі на Різдво - від хати до хати лунатиме радісне сповіщання, щоби знову посіяти в наших душах надію...

Щедрівки

В багатьох народів є повір'я, що зустрічати Новий рік слід щедрим столом і добрими побажаннями. Вірять - як зустрінеш Новий рік, таким він і буде. В українців звичаї віншування, вітання рідних і близьких напередодні свята збереглися ще з дохристиянських часів. А наявність аграрних мотивів у щедрівках і колядках дала підстави вченим твердити, що перенесені вони сюди з весняних обрядових пісень. Адже до 14 ст. цивільний Новий рік у слов'ян припадав на березень, тому й новорічні пісні мали виразний зміст: вітання хліборобів з початком нового хліборобського року, з новим аграрним циклом. Церковний Новий рік до XIV ст. починався, як і у Візантії часів Юстиніяна, з вересня. Це спричиняло чимало незручностей, отож у 15 ст. адміністративний і церковний початок року перенесли офіційно на 1 вересня.

1700-го року Петро I запровадив початок року з 1 січня. Тоді ж було остаточно переведено всю офіційну документацію на відлік часу від народження Христа, а не від встановленого доти так званого Створення світу /цю реформу марно намагалися запровадити ще з 14 ст. /Так зі зміною календаря, з перенесенням Нового року на зиму, перейшли на новий час і більшість старих обрядових пісень, що були спрямовані на щасливу долю майбутнього урожаю.

За Українським народним календарем

Тетяна Костенко

Дорогами Михайла ГРУШЕВСЬКОГО: *Львів - Холм - Москва*

25 листопада виповнилося 67 років від смерті голови Української Центральної Ради, найвидатнішого українського історика Михайла Грушевського. Це сталося в Кисловодську, куди він виїздив на відпочинок з Москви. Доля розпорядилася так, що значна частина життя Михайла Грушевського пройшла за межами України.

Народився Михайло Грушевський 29 вересня 1866 року в місті Холмі (тепер Хелм, Польща) у сім'ї вчителя гімназії Сергія Федоровича Грушевського та його дружини Глафіри Захарівни. Таїнство хрещення було здійснено в місцевій православній церкві Івана Богослова, в якій і сьогодні відбуваються богослужіння. До нашого часу зберігся будинок, де народився видатний історик. Через 125 років в присутності представників України, Польщі, США на будинку було встановлено меморіальну дошку з надписом польською та українською мовами.

Учився Михайло Грушевський в Тифлісі, де закінчив гімназію, пізніше в Київському університеті Св. Володимира. Вся його титанічна громадсько-політична діяльність пов'язана в основному зі Львовом та Києвом. У Львові, що належав тоді Австро-Угорщині, минуло 20 років життя видатного вченого. Приїхав він сюди в 1894 році на запрошення Львівського університету для праці на посаді професора кафедри всесвітньої історії з окремим узагальненням історії Східної Європи. Встановив зв'язки з прогресивними галицькими діячами, активно включився в діяльність Наукового товариства ім. Шевченка, де очолив Історико-філософську секцію. Через три роки Михайла Грушевського було обрано головою Товариства і головним редактором його видань. У Львові вчений розпочав свою фундаментальну працю - «Історію України-Руси». Тут відбуваються визначні події в його особистому житті.

У 1896 році Михайло Грушевський одружується із вчителькою Марією Сильвестрівною з роду Вояковських. У 1900 році народилася дочка Катерина, яка після смерті батька продовжила його наукову роботу. Вона була відомим культурологом, соціологом, фольклористом. Репресована; загинула на засланні в 1943 році.

У 1902 році Михайло Грушевський будує у Львові віллу. Як пише дослідник Василь Горинь, «Це була не просто вілла, а творча лабораторія історіографії України, будинок вченого, професора університету і громадського діяча, місце щоденної творчої праці великого історика у своєму кабінеті з багатющою бібліотекою, де за чашкою чаю майже щовечора вела розмови-дискусії львівська еліта». Перша світова війна застала сім'ю Грушевських в Криворівні, звідти вони виїхали до Відня. І з тих пір ніхто з сім'ї ніколи не повернувся до Львова, не бував у своєму домі.

Останні роки життя видатного вченого пройшли в Москві. В цьому місті він бував неодноразово: ще підлітком разом із батьками, пізніше - часто для праці в архівах і два рази на засланні - царським і радянським урядами.

У 1914 році Михайло Грушевський повернувся з Відня до Києва, де був заарештований і засланий до Симбірська, звідти до Казані, а в 1916 році перевезений до Москви під гласний нагляд поліції без права займатися професійною діяльністю. Клопотанням про його переведення до Москви займався всесвітньо відомий вчений Володимир Вернадський. В архіві Російської Академії Наук віднайдено листа Вернадського до Грушевського, що написаний у 1915 році. У листі йдеться про записку, яка була підписана вченими Російської Академії Наук і Університету з проханням переведення Грушевського до Москви і вручена особисто міністру внутрішніх справ Хвостову. Володимир Вернадський співчував Михайлові Грушевському і підтримував його. У своєму листі він пише, що всі заходи, що застосовуються проти Грушевського, безрозсудні і недопустимі.

У ті роки Михайло Грушевський мешкав у Москві в будинку, що стоїть на розі вулиці Арбат 55 і Денежного провулку 38. Квартира була в зручному місці, неподалік від архівів, у яких вчений постійно працював. Михайло Грушевський став свідком великих подій, що відбувалися в Росії. В Москві його застала лютнева революція. Тим часом у березні в Києві було створено Центральну Раду, і її головою заочно обрано Михайла Грушевського, як загальновизнаного лідера українського національного руху. Вчений від'їздить до Києва, де його чекає особливо урочиста зустріч. Попереду великі події: проголошення самостійної держави - Української Народної Республіки, потім поразка, еміграція і повернення до Києва в 1924 році.

У 1931-1934 роках відбулося друге заслання до Москви. У 1931 році під час тимчасового перебування в Москві його було заарештовано і відправлено до Харкова в ДПУ для проведення допитів. Михайла Грушевського звинувачували в приналежності до контрреволюційної організації Український національний центр (УНЦ). На вимогу Ягоди вченого було доставлено до Москви, пізніше звільнено з-під арешту і залишено на постійне проживання під наглядом НКВС. Розпочалися репресії: було ліквідовано історичну школу вченого в Києві, заарештовано племінника С. Шамрая. Праці вченого піддавалися огульній критиці. Секретар ЦК КП(б)У С. Косіор характеризує Грушевського як закоренілого вождя української контреволюції, П.Постишев у доповіді на XII з'їзді КП(б)У говорить про нього, як про керівника УНЦ - бойової націонал-фашистської організації, нарком освіти УРСР Затонський називає вченого теоретиком буржуазного націоналізму. Незважаючи на таку вкрай несприятливу атмосферу, Михайло Грушевський продовжує в Москві працювати: написав 10-й том «Історії України-Руси», є версія, що встиг завершити й 11-й. Мешкав Михайло Грушевський на той час за адресою: вул. Погодінська 2-3, корп. 4, кв. 102. Українська громада в Москві, Культурний центр України, Українське посольство в Москві виступили із клопотанням перед московською мерією про встановлення меморіальної дошки на цьому будинку, і це питання перебуває в стадії вирішення.

У 2000 році у Львові відкрито Державний меморіальний музей Михайла Грушевського на колишній його віллі, - поки що єдиний в Україні. У вересні цього року громадськість і гості міста відзначали 135-річчя від дня народження видатного вченого. У музеї відбулася урочиста Академія. Було презентовано видання «Листи Грушевського. Т.2». Незалежна Україна вшановує пам'ять і віддає належне своєму видатному політичному діячеві, всесвітньо відомому вченому-історику Михайлові Грушевському.

"День"

Сергій Махун

Дорога до Громадянської війни

КИЇВ ПІСЛЯ ЖОВТНЕВОГО ПЕРЕВОРОТУ

До початку Першої світової війни етнічні українські землі входили до складу двох імперій - Російської та Австро-Угорської. Вже у серпні-вересні 1914 року території Волині та Галичини опинилися в епіцентрі бойових дій. Імперія Романових неухильно прямувала до військового та політичного краху. Лютнева революція та повалення царської влади тільки прискорили процес розвалу Росії. В обстановці політичного хаосу та воєнних поразок літа 1917 року Українська Центральна Рада видає I та II Універсали, проголошучи широку автономію у складі Російської держави.

Головним надбанням УЦР став дозвіл Тимчасового уряду брати участь у комплектуванні національних військових частин (II Універсал, ухвалений 16 липня 1917 р.). Стихійний процес «українізації» колишньої царської армії (у майже 16-мільйонній російській армії українці складали близько 30 %) набував невідворотних форм. І Тимчасовий уряд, і лідери Української революції намагалися контролювати цей процес, але соціальна напруженість, викликана війною та розрухою, зростала з кожним днем.

Про те, наскільки сильним був вплив національних військових частин на загальну політичну обстановку в Україні, свідчить такий факт. Коли 7 листопада 1917 року (всі дати подано за новим стилем) до Києва як грім серед ясного неба телеграфом прийшли звістки про більшовицький переворот у Петрограді, у цирку на вулиці Миколаївській вже шостий день продовжувався III Військовий конгрес за участю 2965 делегатів (!) з усіх фронтів. 2 листопада словами «Хай живе самостійна Україна!» його відкрив Євгеній Неронович; президію очолив професор Михайло Грушевський.

Якщо в перші дні Конгресу багато представників впливових українських соціалістичних партій говорили «про національний сепаратизм як провокацію, спрямовану на розрив федеративних відносин із Російською республікою» (Володимир Винниченко), то вже наприкінці роботи Конгресу (13 листопада) делегати прийняли в цілому «самостійницьку» резолюцію: «1) З хвилиною перейняття в Петрограді влади більшовиками, єдиним виявом української демократії є Центральна Рада; тому намагання Ради робітничих і Солдатських Депутатів перебрати владу в Україні треба відкинути. Конгрес подбає, щоб військові частини в Україні, як і фронтові частини, ніколи не виступили проти працюючого народу. 2) Право самовизначення народу є необмежене, тому український суверенний народ сам має вирішити, чи хоче жити у федерації з народами Росії, чи не хоче. Конгрес домагається від Генерального Секретаріату скликати негайно Українські Установчі Збори в межах етнографічних територій, і хай вони встановлять Українську Демократичну Республіку та проведуть соціальні реформи... 3) Для ведення боротьби проти анархії, що загрожує знищенням України, Конгрес домагається, щоб Центральна Рада і Генеральний Секретаріат негайно перейняли в цілій Україні владу при допомозі українського революційного війська... 4) Конгрес домагається, щоб Центральна Рада взяла у свої руки справу війни і миру і щоб були зроблені перші кроки для мобілізації української армії і флоту». (І. Нагаєвський. «Історія Української держави XX ст.»).

Як бачимо, III Військовий Конгрес категорично виступив проти більшовицького перевороту. Але ситуація ускладнилася тим, що у Києві фактично зберігалося тривладдя. Українські частини на чолі з полковником Віктором Павленком були змушені укласти угоду з військами, що підтримували скинутий у Петрограді Тимчасовий уряд (до 10 тисяч солдатів). Більшовики зайняли Печерськ, але мали лише 6-7 тисяч солдатів, 7 артилерійських батарей і 8 броньовиків. Повстання більшовицьких частин було подавлено в зародку. Полки, що підтримували Керенського, заявили про нейтралітет. Делегати Конгресу, котрі представляли мільйони фронтовиків, були підтримані багатотисячними збройними загонами прихильників Української Центральної Ради. 19 листопада генерал Володченко - командуючий Південно-Західним фронтом, понад 50% особового складу якого

були українці, визнав владу УНР.

Уже наступного дня, 20 листопада 1917 року, УЦР видає свій III Універсал. Резолюція його проголошувала створення Української Народної республіки із збереженням федеративного зв'язку з Російською республікою. «Визнаючи, що влада як у державі, так і в кожнім окремім краї повинна перейти до рук усієї революційної демократії, вважючи недопустимим перехід усієї влади виключно до рук Рад Робітничих і Солдатських Депутатів, які є лише частиною організованої революційної демократії, Українська Центральна Рада через це висловлюється проти повстання в Петрограді». III Універсал визначив територію УНР: Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Полтащина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина і частина Таврії. Долю Курської губернії, Холмщини, Воронежчини, Кубані та інших територій, де українці становили більшість, мало вирішувати населення цих областей.

III Універсал скасував приватну власність, націоналізував поміщицьке, монастирське, казенне та церковне майно, встановив 8-годинний робочий день, скасував кару смерті і проголосив загальну амністію всім ув'язненим. Окремо були обумовлені права та свободи національних меншин України.

На 27 грудня III Універсал призначив всенародні вибори до Українських Установчих Зборів. Поіменне голосування Малої Ради при затвердженні документів цього Універсалу дало такі результати: 42 її члени - «за», 0 - «проти», 5 - «утрималися».

Націоналізація землі без будь-якої компенсації (дана представникам численних впливових соціалістичних партій) поставила в опозицію до УНР землевласників, у тому числі й багатьох міцних «середняків» (за більшовицькою термінологією).

Незважаючи на виразну революційність III Універсалу, він не враховував ситуацію, що склалася, і продовжував федералістську політику щодо Росії. **«Заклики Грушевського рятувати мертвий уже московський державний організм, що від Переяславської Угоди руйнував український народ, його права і свободу, не лише не мали жодного впливу на українське громадянство, але, навпаки, дискредитували Грушевського в очах народу як держаного мужа», писав І. Нагаєвський.** Більшовики, котрі чіпкою рукою взяли владу в більшості регіонів Росії, звичайно ж, не дотримувалися угод між Тимчасовим урядом і Центральною Радою. З їхніх заяв було добре відомо про негативне ставлення Петрограда до автономії України.

Ще 17 грудня Раднарком (Рада Народних комісарів) на чолі з В. Леніним надсилає уряду УНР ультиматум: «Российское социалистическое правительство от имени СНК еще раз подтверждает независимость национального права всех национальностей, преследовавшихся царской российской буржуазией, - вплоть до признания прав этих национальностей отделиться от России. В тоже время мы, Совет Народных Комиссаров, признаем право Украинской Народной Республики полностью отделиться от России и начать переговоры с Российской Республикой в деле определения союзных и других взаимоотношений между обеими республиками... Обвиняем Раду в Украине и приводим факты, где под прикрытием фраз и деклараций относительно национальной независимо сти она падет жертвой систематической буржуазной политики, из-за которой ни Рада, ни Советы Украины не хотят наш Совет над их страной...» (стилістику документів збережено).

Цей ультиматум де-юре став оголошенням війни молодій Українській республіці, втягненій у місиво страшного громадянського протистояння на території колишньої Російської імперії. Ще 12 грудня більшовицький Військово-Революційний комітет наказав червоногвардійцям підняти заколот у Києві, але Перша дивізія сердюків у ніч на 12 грудня захопила склади заколотників (350 кулеметів, 5 мільйонів патронів) і обезглавила повстання, заарештувавши його керівників; утім, незабаром їх було відпущено на волю. Червоний та білий терор Громадянської війни був уже не за горами.

Демагогічні гасла та дешевий популізм більшовиків, безупинне протистояння у середовищі українських соціалістів та націонал-демократів стали тією вибуховою хвилею, що поглинула усі некомуністичні сили і поставила хрест на національно-визвольній боротьбі в Україні після майже чотирьох років громадянської війни (1918 - 1921рр.).

"День"

Знайдено могилу командира УПА Степана Стебельського - "Хріна"

Д-р Микола Мушинка, академік

Про одного з найвизначніших командирів Української повстанської армії Степана Стебельського (псевдонім *"Хрін"*) написано чимало статей. Він - один із не багатьох героїв УПА, який ще в лісах написав спогади про свою повстанську діяльність. Був він і поетом, і публіцистом, і прекрасним оратором. В усіх статтях про С. Стебельського підкреслюється його військовий талант, мужність, сміливість, батьківське ставлення до підлеглих та беззастережна любов до України, на вівтар якої він поклав найвищу жертву - своє життя.

У книжці Є. Місила "Повстанські могили" (Варшава - Торонто, 1995) про нього сказано: *"Хрін" - Степан Стебельський - поручик, командир сотні УПА "Ударники - 15". У липні 1947 його сотня разом з сотнями "Стаха" й "Біра" перейшла на терен Дрогобиччини (УРСР), де "Хрін" став командиром 24 Тактичного Відтинка УПА "Маківка". Загинув 9 вересня 1949* (йдеться про помилку; "Хрін" загинув 9 листопада 1949 року - М. М.) *на території західної Чехії, ведучи в Мюнхен кур'єрську групу УГВР".*

Один із кращих істориків УПА Степан Ґоляш вважає С. Стебельського *"славним, сотенним командиром"* і дає йому таку характеристику: *"Хрін", сотенний, опісля курінний і командир Відтинка. Ранений у бою 24 серпня 1946 р. Згинув на Словаччині в дорозі на захід 1949 року. Стратег багатьох переможних боїв"* (Ґоляш С.: УПА в Бескидах. - В кн. *"Лемківщина"*. - Частина 1. - Нью-Йорк, 1988. - С. 507. - В додатку до статті наведено неповний список складу сотні "Хріна", що охоплює 221 псевдонім).

В "Літопису УПА" (т. 30) про С. Стебельського читаємо: *"Командир 24 ТВ УПА "Маківка" сотник Степан Стебельський "Хрін", Лицар Золотого Хреста Бойової Заслуги І кляси загинув в бою 9 листопада 1949 р. між годиною 2-3 після обіду на Чехословаччині коло с. Погоржеліце біля Напаєдла... Похований він в могилі № 5, на кладовищі біля костела у цьому селі".*

Як відомо, в серпні 1945 р. чотового "Хріна" було перекинуто із Перемишльщини в Бескиди на Лемківщину, де він у короткому часі зорганізував нову, добре озброєну сотню в силі 306 стрільців, головним чином, із місцевих людей. Сотня "Хріна" - Стебельського стала на оборону лемків перед їх насильним вивезенням із рідних земель. "Хрінові" приписують і вбивство заступника міністра оборони Польщі генерала Карола Свєрчевського (28 березня 1947 р.), хоч, як стверджують найновіші дослідження, це вбивство було інсценоване найвищими органами радянського КҐБ, для яких генерал іспанської громадянської війни став небажаним кандидатом на найвищі посади "нової" комуністичної Польщі. Стрільці сотні "Хріна" зі своїм командиром здійснювали пропагаційні рейди і на Пряшівщину.

На міжнародній науковій конференції "Актуальні проблеми етнічного відродження Лемківщини" у Львові в серпні 2001 року до мене звернувся голова Об'єднання лемків у Самборі Михайло Шпак з проханням з'ясувати місце і обставини смерті С. Стебельського, який у міжвоєнний період жив у їхньому місті. Мовляв у Самборі створено комітет по вшануванню його пам'яті, який хоче на будинку, де він жив, встановити меморіальну дошку, назвати його іменем вулицю, школу тощо.

5 жовтня ц. р. я вибрався у Погоржеліце. Це - невеличке гірське село у східній Моравії недалеко Зліна (не у західній Чехії, і не у Словаччині, як наведено в цитованій літературі). Староста села Ярослав Нємчек про смерть бандерівця в їньому селі нічого не знав. Він направив мене до місцевого римсько-католицького священика Яна Яшека, парохія якого знаходиться в сусідньому селі Отроковіце. Та й той ніколи не чув, щоб у Погоржеліцях було вбито й поховано командира УПА. Обоє вони твердили, що цей випадок міг мати місце в Погоржеліцях біля Брна або інших Погоржеліцях. Таж у Чехії існує десяток місцевостей з такою назвою.

У метричному бюро села Погоржеліце пані В'єра Вацулова показала мені план місцевого цвинтаря. В ньому могила № 5 перекреслена, а в метричній книзі померлих вона зазначена як "ліквідована" у зв'язку з тим, що про неї ніхто ніколи не дбав. Чиї тлінні останки містить ця могила в книзі померлих не наведено. Відповідна рубрика і там перекреслена. Пані В'єра пригадала, що в їхньому селі у 1949 році і справді було вбито бандерівця. Про те, що його поховано на їхньому цвинтарі, вона не знала, однак запевнила мене, що прах небіжчика

ніхто ніколи не ексгумував; він там лежить з часу поховання. Колись на цьому місці був цвинтарний смітник, тому там місцевих людей не ховали. У зв'язку з реконструкцією огорожі смітник скасовано. В пошуках могили я вибрався на цвинтар, що знаходиться у трьох кілометрах від центра села.

Був теплий осінній сонячний день - типове "бабине літо". На прекрасно упорядкованому цвинтарі, на краю якого знаходиться мальовничий католицький костьол, було кілька людей, що приводили в порядок могили своїх близьких перед поминальним святом померлих ("dušičky"). За планом цвинтаря я легко ідентифікував могилу № 5 Степана Стебельського. Вона знаходиться на лівому боці від входу на цвинтар біля кам'яної цвинтарної огорожі, близько входу до Храму св. Іллі. Нині гріб зрівняно із землею, а місце засіяне травою. Поряд з ним (згідно з планом) є ще одна невідома "ліквідована" могила (гріб № 6), теж зрівняна з землею. З обох боків цих скасованих могил є могили місцевих людей, гарно упорядковані з мармуровими пам'ятниками.

У автентичності місця поховання С. Стебельського не може бути найменших сумнівів. Та ніхто із людей, що знаходилися на цвинтарі, не зміг мені пояснити, чому це місце пусте і хто там похований. Навіть старші люди не пам'ятали, щоб там була колись могила. Сфотографувавши місце останнього спочинку командира УПА і помолившись за упокой його душі, я вже збирався іти. Саме тоді на цвинтар увійшла понад 60-річна жінка з квітами в сумці і мотикою на плечі. Поздоровкавшись, вона запитала:

- *Хтось із ваших родичів тут похований?*
- *Ні. За планом цвинтаря тут лежить незнайома людина.*
- *А я знаю, хто тут похований. Був це якийсь русь, що його вбили жандарми в нашому селі. Він належав до якоїсь банди, що пробивалася на Захід. Хотіли його закопати просто так, або спалити, бо документів покійний у себе не мав. Ніхто не знав, хто він і звідки. Та знайшли в нього руський молитовник і хреста на шиї; хтось із жандармів зауважив: "Не годиться християнина ховати як собаку. Поховаймо його на цвинтарі". Зайшли за гробарем Махом. "А хто мені заплатить за викопання гробу?". "Дамо тобі чоботи небіжчика". Згода. Мах довго носив ці чоботи й не міг нахвалити їх. Добрі чоботи були. Американські. Часто випивши, приказував: "Дай, Боже царство небесне цьому бандитові; чудові чоботи залишив мені". Чи ховав його священик - не пригадую. Але ховали таємно, щоб ніхто не знав. На місці, де є його могила, колись був смітник. Люди туди кидали старі вінки, сухі квіти і всякий непотріб. На цьому смітнику й поховали нікому невідому людину, яка знайшла смерть у нашому селі. Мені тоді дев'ять років було. Про це би вам більше розповів Ладіслав Кохта, який пише хроніку села.*

Більше я від Мілени Крамолішової не довідався. Вона пішла садити квіти на могилу, а коли я підійшов до неї, з плачем розповіла про трагічну смерть свого чоловіка.

Ярослава Кохту я дома не знайшов. Його сусіди порадили мені звернутися до Ольдржіха Долежела, керівника комуністичної організації в Погоржеліцях. Той прийняв мене дуже охоче:

- *Було це восени 1949 року. Здається, я тоді був секретарем народного вибору (сільради). Від Олдржіковіць через Квітковіце, прибула у Погоржеліце дев'ятичленна група бандерівців. Хто такі бандерівці, ми знали, бо за ними ще в 1946-47 роках полювали наші органи безпеки. Бандерівці зайшли на двір Франтішка Славіка. Були голодні і просили в господаря щось поїсти. Франта зайшов у хату, ніби за провіантом і шепнув синові Властику: "Біжи на поліцію і скажи, що у нашому дворі є бандерівці!". Той непомітно вискочив вікном і побіг. Через пару хвилин прибуло троє озброєних поліцаїв. Але сторожевий бандерівців, побачивши небезпеку (вони були дуже обережні), дав знак і всі побігли алеєю в напрямі на Напаєдла. Один з них, нічого не знаючи, залишився за стодолою. "Стій! Руки вгору!" А той замість того, щоб здатися, почав теж втікати. Бандерівця на місці застрелили. Коли підійшли до нього, він ще дихав і щось кричав, але стріляти вже не міг. Поліцаї обезброїли й обшукали його і погналися за іншими. Якби не затримались у вмираючого, то би зловили або перестріляли всіх, а так втратили час. Переслідували їх аж у Напаєдла. У Напаєдлах бандерівці, перебігли через міст і зникли. Поліцаї їх не знайшли. Мертвого поклали на віз і кудись відвезли. Де його поховали, не пригадую.*

У хаті Славіків двері відкрила мені господиня. Вона про вбивство бандерівця не пам'ятає, бо вийшла заміж сюди з іншого села, пізніше. Чоловік Власта їй про це розповідав. Нині він у полі на роботі і говорити про цей випадок він напевно не захоче. Я так і не зустрівся з ним.

Їх сусідка пані Юрчова дитиною ходила дивитися на мертвого бандерівця. Його, закривавленого, накрили рядном, потім поклали на фіру і повезли на фару. Туди теж діти ходили заглядати на нього. Але небіжчик там вже був босий, без чобіт.

83-літній Антонін Врзала підтвердив мені, що безіменний бандерівець став жертвою доносу - "byl požalovanej". Він, мовляв зайшов до Славіків попросити взуття, бо його гумові чоботи були геть порвані. (Це, мабуть, ремінісценція на те, що його хоронили босим). Інші старші люди говорили мені, що він у Славіків просив хліба, і застрелив його "четар", якого всі знали. Ще інші, що він був духовною особою (наявність молитовника і хреста). Мабуть поліція й не підозрівала, якого калібру бандерівця вона вбила.

На жаль, в Погоржеліцях про С. Стебельського - "Хріна" ніхто нічого не чув і лише кілька людей знало, що на їхньому цвинтарі покоїться прах бандерівця. А до бан-

дерівців завдяки комуністичній пропаганді, в Погоржелівцях (як і в усій Чехії) і по сей день є негативне ставлення. Коли я у корчмі пояснював групі старших людей, що Українська повстанська армія воювала за вільну демократичну Українську державу проти німецьких фашистів, але і проти комуністичних окупантів, тобто за режим, який маємо сьогодні і в Чехії, і в Україні, та пояснював хто такий Степан Стебельський, прах якого спочиває на їхньому цвинтарі, один із слухачів зауважив: *"Виходить, що бандерівці воювали і за нашу свободу, а ми їх і досі бандитами вважаємо"*. До моєї пропозиції - упорядкувати на цвинтарі могилу С. Стебельського - "Хріна" і поставити на ній хоча би скромний пам'ятник, навіть у сільраді віднеслися скептично. Зате староста села пан Нємчек охоче зробив мені ксерокопію плану села і власноручно зазначив на ньому ділянку, на якій було вбито командира УПА.

Я пробував знайти сліди вбивства у місцевій хроніці, на жаль, вона з того часу не збереглася, а у пізнішій - про цей випадок немає згадки. Метричні книги в Погоржеліцях збережені лише від 1950 року. Всі старші здано в окружний архів. Священик Яшек обіцяв мені з'ясувати в церковній метриці померлих за 1949 р. (яка теж знаходиться в окружному архіві), чи є там якийсь запис про похорон невідомого бандерівця. Відомості про вбивство С. Стебельського можуть знаходитися в архівах чехословацької безпеки (STB), однак їх треба знайти й дослідити, що не є легкою справою. Та і в самих Погоржеліцях можна ще багато чого довідатись від старших людей, якщо здійснити ґрунтовне дослідження. Моя дводенна експедиція була лише коротким сондажем, спрямованою на знайдення могили вірного сина України. Крім могили я знайшов й інші документи та свідчення про те, що Степана Стебельського - "Хріна" було вбито саме тут, а його останки знаходяться на місцевому кладовищі.

На мою думку, останки покійного героя УПА конче потрібно ексгумувати і перевезти в Україну, найкраще у місто Самбір, де він з батьками прожив кращі роки свого життя. А зробити це треба якнайскоріше, бо могила Степана Стебельського, поки що "ліквідована" лише на папері, може бути ліквідованою в дійсності: викинуть кості на смітник, а в могилу поховають когось іншого. Такі випадки, на жаль, трапляються досить часто. І не тільки в Чехії.

Пряшів

Промова полковника Миколи Гулина

Шановні гості, представники Українського Посольства!

Зійшлись ми з Вами сьогодні з приводу нагородження медаллю "Захиснику Вітчизни" чехословацьких ветеранів війни, які в Другій світовій війні зі зброєю в руках визволяли Україну із фашистської окупації.

Щиро дякуємо українському народу за цю нагороду, а головне за те, що й у такий спосіб згадує, оцінює нашу боротьбу за визволення України та інших поневолених народів Європи.

Ми, воїни Чехословацької армії, в боях із фашистськими окупантами ствердили проллятою кров'ю і жертвами своїх побратимів вічну дружбу з українським народом. Ця дружба має свої корені вже в історичній добі Київської Руси-України і Чеського королівства часів династії князів Пржемисловців.

На теренах України залишились могили наших побратимів, що полягли геройською смертю в боротьбі з окупантами.

Ми, воїни Чехословацької армії, добровільно зголосившись на фронт, дали в ставку найдорожче, що людина має СВОЄ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ.

Низько схиляємо голови перед величезними жертвами українського народу в боротьбі за визволення Чехословаччини. Чехословацьку армію тоді із 70 відсотків творили закарпатські українці, які перед тим пройшли російськими тюрмами і сибірськими концтаборами, як емігранти з ЧСР.

Нині, коли Україна після 300-річної неволі знову здобула свою Незалежність, нас гріє думка, що і ми, чехословацькі легіонери, своєю боротьбою також допомогли і прискорили здобуття самостійності українському народові.

Окупанти історичних земель України впродовж 300 років поневолення винищили 70% українського народу, що є страшним злочином в історії людства.

Здобута колосальними жертвами поколінь самостійність України це найвища національна цінність, і її українці повинні зберегти навічно!

Ми сподіваємось і віримо, що український народ у парламентських виборах у березні 2002 року обере собі Парламент, очищений від зрадників, колаборантів і злочинців, бо лише таким чином він може зайняти своє почесне місце в сім'ї вільних, культурних і цивілізованих народів Європи та світу.

Просимо передати українському народу наше братерське найщиріше вітання і запевнення, що чесько-українське побратимство є незмінним і вічним!

Слава Україні, слава Чеській Республіці!

Карлови Вари
(скор., поч. див. Хроніка громади)

З'ЇЗД ЄКУ - Угорщина

Зліва: Посол України в Угорщині - Орест Клімпуш, Міністр культури України - Юрій Богуцький, голова УВКР - Микола Горинь, голова ЄКУ - Левко Довгович
Фото: з ред. архіву

16-18 листопада в Будапешті (Угорщина) відбувся X з'їзд Європейського Конгресу Українців. На конгресі були присутні делегати із 17 країн Європи. Запрошення прийняли міністр культури України Юрій Богуцький та голова УВКР Микола Горинь. Присутні були й Надзвичайний і Повноважений Посол України в Угорщині Орест Клімпуш та секретар Світового конгресу українців Віктор Педенко.

Одне з головних завдань усіх членів з'їзду, за словами, що прозвучали в дискусії, це збереження національної ідентичності українців Європи, що є актуальним навіть у таких регіонах, де українці живуть споконвіків напр. Словаччина та Румунія.

У кожній доповіді було бажано коротко представити діяльність організації, яка офіційно репрезентує свою українську громаду за межами України.

Мгр. Левко Довгович - голова ЄКУ, звернув увагу на політичний русинізм, який не сприяє добрим відносинам між українцями та русинами на Словаччині. Степан Ткачук голова українців Румунії, у промові звернув увагу на проблему фінансування своєї організації. Невиразна позиція Міністерства освіти України яке мало б бути зацікавленим у справі підтримки українських дітей Румунії приводить до стану, коли українські школи в Румунії не мають підручників.

34 Учасники ЄКУ 2001 *Фото: з ред. архіву*

Далі виступили представники організацій Німеччини, Естонії, Бельгії, Данії, Польщі, Хорватії, Франції та інших. За Чеську Республіку (УЧР) виступив Богдан Райчинець, який звернув увагу присутніх на проблему "новоприбулих українців", підкреслюючи тим факт, що: "...стара еміграція відходить, і треба нав'язувати контакти з еміграцією новою." Це справа нелегка, бо причини відходу окремих хвиль української еміграції принципово відрізняються, що відбивається й в комунікації між "старим" та "новим" українством Чехії.

Приємно було чути про досягнення української громади Греції, яка, будучи малою, але компактною, об'єдналася і почала діяти. Голова об'єднання пані Галина Маслюк у своїй промові, крім констатації успіхів, звернула увагу присутніх на проблему, яку мало хто любить обговорювати, - українську проституцію, що є теж великим мінусом у позитивній презентації українства. На завершення пані Галина Маслюк запропонувала, щоб наступна зустріч ЄКУ відбулася в Греції в Афінах.

У ході роботи ЄКУ змінено його статут зараз каденція керівних органів триватиме 4 роки. Головою ЄКУ було обрано Левка Довговича, заступниками Ярославу Хортяні (Угорщина) та Мирона Кертичака (Польща). Генеральним секретарем став Любомир Мазур (Великобританія). Центром ЄКУ надалі залишається Лондон.

Резолюція X з'їзду ЄКУ

- З'їзд пройшов згідно прийнятого денного порядку. За останні роки розширилась кількість членів ЄКУ зі Східної Європи, у результаті чого міняється проблематика праці ЄКУ. Важливими стають не статистика, а конкретна допомога новоприйнятим членам ЄКУ. Зрозумілим є те, що в різних країнах Європи, де проживає українська спільнота, різні умови праці. Дивує нас усіх пасивне ставлення державних структур України, що продовжується. Без активної її допомоги жодна організація української меншини в різних країнах неспроможна суттєво покращати своєї діяльності.
- Особливу увагу ЄКУ повинен звернути на нашу українську молодь у різних країнах Європи, на її співпрацю з молоддю України.
- Важливою справою є виховання всієї української молоді в українському національному дусі, орієнтуючись на прогресивні традиції української педагогіки, зокрема на творчу спадщину Григорія Ващенка.
- Створена в 1999 році "Координаційна рада молоді" не зуміла скоординувати працю молоді Європи, тому з'їзд зобов'язує виконавчі органи ЄКУ приділити цьому питанню особливу увагу, зокрема на організування спільних зустрічей української молоді, конкурсів змагань тощо. Для активізації цієї молодіжної організації буде зорганізовано нараду "Координаційної ради". Зустріч відбудеться в Угорщині початком березня 2002 р.
- З'їзд ЄКУ доручає Секретаріату ЄКУ увійти в контакт із представниками міжнародних організацій, завданням яких є дбати про охорону національних меншин в країнах Європи, і поінформувати їх про сучасні проблеми українських національних меншин у країнах-членах ЄКУ.
- В усіх виступах підкреслювалось, що в різних країнах Європи активізуються антиукраїнські сили, які ускладнюють діяльність українських організацій, а на що, на жаль, не реагують представники української держави.
- У багатьох виступах делегатів підкреслювалась потреба заснування центрів української культури, в основному там, де проживає українська громадськість.
- X конгрес прийняв пропозицію делегата Греції провести найближчі річні збори ЄКУ в Афінах.
- Поступила пропозиція провести міжнародну наукову конференцію на тему "Українсько-русинське питання в науковому аспекті." Забезпечення умов проведення такої конференції бере на себе Товариство української культури і Державне самоврядування українців Угорщини. Одночасно вони звертаються з проханням залучити науковців, які займаються цією темою.
- X з'їзд ЄКУ позитивно сприйняв інформацію про національну програму "Закордонне українство" на період до 2005 року, і зобов'язує своїх членів у своїй діяльності максимальною мірою сприяти реалізації цього документа.
- Усім організаціям-членам ЄКУ в 2002 р. бажано відзначити 60-річчя від створення Української Повстанчої Армії.
- X з'їзд ЄКУ переконаний, що діяльність його членів сприятиме дальшому розвитку українських громад на поселеннях.

Резолюцію підготували:

Проф. Юрій Бача, Словаччина
Ярослава Хортяні, Угорщина
Люба Фостун, Велика Британія
Богдан Райчинець, Чехія

(скор.)

Товариству українців Угорщини 10 років

Головний організатор цьогорічної зустрічі ЄКУ - Об'єднання українців Угорщини - відзначив 10 річницю з дня заснування Товариства української культури в Угорщині.

Під час з'їзду було відкрито в Тихоні над озером Балатон пам'ятник угорському королю Андрашу I та його дружині Анастасії, дочці Ярослава Мудрого. Учасники конгресу поклали також квіти біля поминальної дошки, приуроченої випуску альманаху "Русалка Дністрова" Якова Головацького та Маркіяна Шашкевича, і відвідали угорський парламент.

Пам'ятник угорському королю Андрашу I та його дружині Анастасії
Фото: з ред. архіву

Олексій Науменк

Як українці в Сибіру живуть.

Історію про те, як троє українців - Аскольд Лозинський (президент Світового Конгресу українців, Нью-Йорк), Олександр Руденко-Десняк (голова Об'єднання українців Росії, Москва) та я, Олексій Науменко - режисер та оператор із Києва, - подорожували Західним Сибіром, розповідатиму коротенькими шматочками з ілюстраціями. Але спочатку намалюю загальну картину.

Їхали ми на гостину до таких самих українців, хіба що живуть вони в Омському, Томському і Новосибірському регіонах. Міграція українців на Сибір почалася сто років тому, за часів столипінських реформ, коли селянам пообіцяли багаті землі за Уралом. Знайшлися люди, які бажали зажити краще, незважаючи на суворість сибірського клімату. У Омській губернії відшукали вони «українські» степи, в Томській - «українське Полісся». Треба зауважити, що землі там справді родючі. Проте, морозець у Сибіру трохи міцніший. От і довелося переселенцям звикати до тамтешнього «порядку».

За радянських часів міграція стала вже примусовою. Безліч українських політв'язнів виміряли той Сибір власним життям. І сьогодні в цих краях живуть їхні нащадки. Інших занесла туди військова служба (Новосибірськ - третє за розміром місто Росії та один із найбільших військово-промислових осередків колишнього Союзу), декого - величезне прагнення знань (Томськ - третє місто Росії за кількістю вищих навчальних закладів). Один чоловік, який залишився в Сибіру після навчання в тамтешньому інституті, згадував, як рідний Київ снився йому щоночі протягом двох років(!).

Нарешті я перейшов до конкретних прикладів з життя «українського» Сибіру. Тож спробую своїм враженням надати плоті.

Вирушаючи до Сибіру (вперше в своєму житті), я сподівався побачити безкраї ріки, височенні дерева, зустріти в тайзі ведмедів, відчути тремтливу холоднечу (хоча, де їй взятися на початку осені?). Отже, під час перельоту до Омську під впливом цих роздумів, я зголоднів. Пан Лозинський відмовився їсти, і я вдіяв, як справжній українець: другу порцію також з'їв, чим заслужив репутацію «молодого й здорового організму». Відтоді, де б ми не з'являлися пан Аскольд всюди згадував мій апетит, тому годували нас дуже добре. Та про справжню українську гостинність - окрема історія.

Омськ - доволі велике місто. Населення - понад мільйон. Стверджують, що третина - українці. А в області навіть більше. Сам Митрополит Омський і Тарський Феодосій - українець. Хоча й російській церкві служить. На зустрічі Митрополита з місцевою релігійною громадою слово надали пану Лозинському. І почав пан Аскольд розповідати про себе та про... українську церкву. Звісно, українською мовою. Говорив довго. Час від часу я сторожко кидав оком на паству, та згодом зрозумів: сьогодні нас не битимуть. А на кінець (от диво!) ще й до столу запросили. І тепер вже я розповідав росіянам про красу рідного Києва. Звісно, українською мовою. І мене уважно слухали!

На зустрічі в Омській адміністрації представник Комітету в справах національної політики та релігії також дуже уважно слухав промову пана Лозинського про необхідність створення українського класу в школі і про будівництво української церкви. Слухав і на згоду хитав головою. Дуже сподобався він панові Аскольду своєю ввічливістю і розумним поглядом. Але пізніше представники української громади розповіли нам, що цей колишній працівник спецслужби є найбільшим гальмом у вирішенні українських проблем. І що цікаво, сама адміністрація розташована на вулиці "Красный Путь", тобто Червоний Шлях.

Перед зустріччю з українською громадою Омська чую в коридорі розмову двох сивих чоловіків: «- Хто це приїхав? - Кажуть, американці! - То що, зараз долари роздаватимуть?»

До речі пан Аскольд таки роздавав доляри на потреби українських громад, але кому й скільки - про це не буду.

У той день вечеряли в ресторані. Український спів лунав, напевно, на весь квартал. У сусідній залі гуляли весілля. Скажу щиро: в нас було веселіше! Пісенний лад задавала пані Євгенія. У мене склалося враження, що вона ніколи не розмовляла російською мовою, лише українською, хоча народилася і живе в самісінькому центрі Росії. Поруч з нею сидів директор Омського будівельно-проектувального інституту Іван Любчич, який не розмовляє українською, проте є справжнім українцем, бо саме він найбільше допомагає українській громаді Омська.

Пізно вночі, з гарним настроєм і червоними носами, ми дісталися до готелю. Не питайте про мої сни - спав, як вбитий!

Та справжнє випробування українською гостинністю чекало на нас в селі. Є в Сибіру і Одеський район (центр - село Одеське), і Полтавський. Ось до Одеського ми й вирушили.

Дорога пролягала полями. Тут я побачив такі простори та розмаїття кольорів, що й в Україні нелегко знайти! Не дарма на цих землях прагли знайти щастя не тільки українці, а й поляки, німці, я вже не кажу про самих росіян.

На кордоні нас зустріли голова району Василь Кальницький та хор із хлібом-сіллю. Тай повезли до сільського клубу. Відбувся концерт: місцеві українці співали, ми слухали. І раптом я зиркнув на стіл, що стояв трохи осторонь, і побачив ПЛЯШКУ! Це була славнозвісна сулія (або «кварта») - так називають ємкість, що містить близько семи літрів самогону, тобто чверть великої цеберки.

(далі буде)

Зліва: Олексій Науменко, Аскольд Лозинський, Олександр Руденко-Десняк, представники Української громади Томська
Фото: з ред. архіву

Ярослав Білик

Війни за віру в усі часи були надзвичайно жорстокими і кровопроливними. Ми звикли ототожнювати сутички і збройні конфлікти на релігійному грунті з середньовіччям та суспільною незрілістю, не згадуючи, що навіть наше сьогодення, в якому Церква і держава перестали бути єдиним цілим, де кожен вільний обирати ту релігію, яка йому до душі, багате на подібного роду війни. При цьому напруження виникає не лише між різними релігіями чи течіями, а навіть між представниками одного віросповідання.

Справи Української Православної Церкви

Війна між православними Київського та Московського патріархатів розпочалася досить давно. Суперечки за паству та хмари іноді набували надмірного напруження, доходило навіть до масових бійок. Зрештою держава вирішила не залишатися осторонь проблеми. Спочатку робилися спроби поділити Церкви так, щоб максимально задовольнити всіх. Згодом стало зрозуміло, що таким чином проблему не вирішити. Ось тоді й виникла ідея не ділити храми між патріархами, а об'єднати їх у єдину помісну Церкву. Ідея, здавалося б, досить проста, але виявилося, що втілити її в життя не так уже й легко.

Категорично проти виступили представники Московського Патріархату. Зрозуміти їх можна: кому захочеться втрачати таку потужну структуру, адже в Україні УПЦ МП має 34 єпархії та понад шість тисяч парафій - як у самій Росії. Крім того, всім давно відомо про тісну співпрацю між керівництвом Російської Федерації й тамтешніми священиками. При потребі владика благословить Кремль і на вибори, і на війну. Тож у даному випадку зберегти контроль над паствою потрібно не лише Московському Патріарху, але й кремлівським правителям.

Нещодавно Предстоятель Української Православної Церкви Київського Патріархату Патріарх Філарет запевнив, що в Україні нарешті буде створено єдину Помісну Православну Церкву, незалежну від Московського Патріархату. За його словами, проблема реформування Церкви полягає не в протистоянні між представниками різних конфесій, а в активному небажанні православних МП іти на поступки. На думку Патріарха Філарета, підпорядкованість Москві в даному випадку має не стільки церковний, скільки політичний характер, адже "Росія хоче через церковний інститут повернути Україну до Союзу - якщо не радянського, то слов'янського". Попри дуже активне небажання іти на компроміс, шанс уладнати проблему все ж є. Цього року створення єдиної Помісної Православної Церкви схвалив Вселенський Патріарх Вартоломей, але поки що в переговорах між Москвою і Константинополем жодна сторона не поступилася своїми позиціями.

"Час"

"Мойсея" благословив Папа Римський

Ольга Сущенко

Львівський державний академічний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької привіз до столиці оперу "Мойсей". Вистави відбудуться в приміщенні Київської опери сьогодні та завтра /6-7.12/. Поема "Мойсей" геніального поета й філософа Івана Франка надихнула на створення опери композитора, народного артиста України Мирослава Скорика та поета Богдана Стельмаха напередодні 100-річчя Львівської опери. Це перша опера, прем'єра якої відбудеться у III тисячолітті. Знаменно, що написав її саме українець. І знову - вперше: Ватикан надав фінансову підтримку цьому великому мистецькому проекту, оперу "Мойсей" благословив Папа Римський Іван Павло II. В опері беруть участь понад 200 виконавців - провідні солісти театру, хор, балет, дитячий хор. Прем'єра "Мойсея" відбулася у Львові у дні візиту в Україну Папи Римського. Львів'яни здійснюють світову прем'єру опери. Після Києва їх чекають Відень, Варшава, Рим, а в травні наступного року - Тель-Авів, де проходитиме Міжнародний фестиваль класичного мистецтва.

„ХГ"

Управа Української ініціативи в ЧР щиро дякує всім людям доброго серця за слова співчуття, які надійшли до нас...

МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКА ВСЕСВІТНЯ КООРДИНАЦІЙНА РАДА

11/08/2001 15:23 FAX 1 416 323 3280 UWC 001

СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ
CONGRÈS MONDIAL UKRAINIEN

UKRAINIAN WORLD CONGRESS
CONGRESO MUNDIAL UCRANIO

Товариство зв'язків з українцями за межами України (Товариство "Україна–Світ")
Україна, 01034, Київ-34, вул. Золотоворітська, 6а
тел./факс (38044)224-80-81, факс (38044)228 04 38

Association for Contacts with Ukrainians Living Outside Ukraine (Society "Ukraine–Svit")
Vul. Zolotovoritska, 6a Kyiv 01034, Ukraine
Tel. (38044)224-80-81, Fax (38044)228-04-38

Ústav slavistiky
Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Почесне консульство України в Брно
602 00 Брно, вул. Нерудова 7
тел./факс (+42)05/41552480
тел (+42)05/41552481

Honorární konzulát Ukrajiny v Brně
602 00 Brno, Nerudova 7
tel./fax (+42)05/41552480
tel (+42)05/41552481

До нас надійшла сумна вістка, що 12. 11. 2001 р. відійшов у вічність **Людвіг Божаній,** уродженець Закарпатської області України, довголітній член УІЧР, читач часопису "Пороги".

Вічна Йому Пам'ять!

НАЦІОНАЛІСТІВ

ГОЛОВНИЙ ПРОВІД
ПРЕЗИДІЯ ГОЛОВНОГО ПРОВОДУ

Адреса: 01001, м.Київ, вул.Хрещатик, 21,п.111,
для листування: 01034 м.Київ-34, а/с 148 (Слава Стецько);
тел.229-69-78, телфакс: 464-12-97
Розрахунковий рахунок: 1700235 в Укрінбанку м. Києва, МФО 300142
Ідентифікаційний код 00042458

Дорогим і рідним
світлої пам'яті

Пані Лідії Райчинцевої

З сумом ми сприйняли вістку про смерть пані Лідії Райчинцевої. В Конгресі знали її як активну діячку на українській ниві в діаспорі, її великий вклад у збереженні національної ідентичності і свідомості українців в різних країнах Європи й за океаном, аби наше українське коріння не розчинилось у морі інших народів і культур.

Українські громадські організації за межами України понесли велику втрату зі смертю дорогої пані Лідії. Але пам'ять про її невтомну працю на благо Українського народу залишиться у наших серцях.

Прийміть, дорога Родино, покійної Лідії наші найсердечніші співчуття у Вашому невимовному горі, і просимо Всевишнього, щоб він прийняв її у свої небесні оселі, де немає ні смутку, ні печалі, а є життя безконечне.

Голова Конгресу
Українських Націоналістів,
Народний депутат України
5.11.2001

Слава Стецько

Українська ініціатива в Чеській Республіці

щиро запрошує

на

Маланку 2002

у суботу, 23 лютого - початок о 20,00 год.
Великий зал Маяковського - Національний Будинок на Віноградах

NÁRODNÍ DŮM
NA VINOHRADECH -
DŮM ŽELEZNIČÁŘŮ
NÁMĚSTÍ MÍRU 9, PRAHA 2

Станція метро "A" - NÁMĚSTÍ MÍRU

РІДНА ШКОЛА

Українська мова,

історія, віршики, забава - все для дітей

Інформація за телефоном:
02/24936632

Д-р Ілона Шатилова

"Радіо Реґіна"

висилання українською мовою

раз на три тижні,
неділя 6.00 ранку

• • •

наступне висилання 27 січня

! НАША ФІРМА ПРОПОНУЄ ПЕРЕВЕЗЕННЯ З ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УКРАЇНУ І ЗВОРОТНЬО !

Квитки для поїздки в Україну можна придбати в касах автовокзалів у таких містах Чехії:

Прага, Кладно, Плзень, Карлови Вари, Оломоуц, Брно, Градец Кралове, Простєйов та інших.

З України відбувають наші автобуси з міст:

Рівне, Броди, Івано-Франківськ, Калуш, Долина, Луцьк, В. Волинський, Нововолинськ, Ковель, Львів, Миколаїв, Стрий, Дрогобич, Самбір, Золочів, Ужгород, Мукачево, Свалява, Іршава, Хуст, Тячів, Рахів, Новоград - Волинський, Житомир, Коростишів, Київ, Бориспіль, Лубни, Полтава, Дніпропетровськ

REGA Praha

! ЧЕСЬКА ФІРМА ПРАЦЮЄ ДЛЯ ВАС !

! МИ - ВАШ НАДІЙНИЙ ПАРТНЕР !

„Rega & R" s r.o.
Česká republika
CESTOVNÍ KANCELÁŘ
MEZINÁRODNÍ AUTOBUSOVÁ DOPRAVA

Kancelář: Husitská 37, 130 00 Praha 3
Tel./fax: +42 02/628 43 92-3
e-mail: rega@tnet.cz, www.regar.cz

Спи спокійно... У Тебе є сторожа,
Що відхилить жорстоку ріку.
Та ж стоять біля Тебе Мати Божа
Й Україна в терновім вінку...